

WOJCIECH CHOJNACKI

**UWAGI SZCZEGÓŁOWE DO PRACY JANA KOWALIKA PT.
BIBLIOGRAFIA CZASOPISM POLSKICH WYDANYCH POZA
GRANICAMI KRAJU OD WRZEŚNIA 1939 ROKU**

W 1976 r. dzięki inicjatywie Zakładu Duszpasterstwa i Migracji Polonijnej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego została opublikowana czterotomowa praca J. Kowalika. Od tego czasu ukazało się kilka recenzji w kraju i zagranicą, które w sposób ogólny charakteryzują tę bibliografię¹. Wszyscy recenzenci doceniają wysiłek, jaki autor włożył w zebranie i opracowanie olbrzymiego materiału. Niżej podpisany wcześniej ogłosił recenzję pracy J. Kowalika, gdzie obok charakterystyki zasygnalizował niektóre jej słabsze strony². Dzieło J. Kowalika należy do tych bibliografii, które zwykle nazywamy podstawowymi w danej dziedzinie wiedzy. Wpływa na to nie tylko okres; jakiego dotyczy (1939-1973), ale przede wszystkim zasięg terytorialny (cały świat) i przyjęta bardzo szczegółowa metoda opisu bibliograficznego aż 3907 pozycji³. Wszystko to razem wzięte spotęgowało liczbę trudności i problemów, przed jakimi stanął autor, przystępując do wieloletniej pracy nad bibliografią. Zdziwiał fakt, że jednemu tylko badaczowi udało się zakończyć to wielkie przedsięwzięcie w skromnych warunkach emigracyjnych, poza godzinami pracy zarobkowej i przy stałych kłopotach zdrowotnych.

Obszerne bibliografie są najczęściej opracowaniami, które po pierwszym wydaniu wymagają nadal uzupełnień, poprawek i ulepszeń. Bibliografia J. Kowalika do nich także należy i jej autor zdaje sobie dobrze sprawę z istniejących braków. Sporządzając poniższe uwagi, kierowałem się dwoma celami. Po pierwsze uwagi te mogą okazać się pomocne autorowi w momencie przygotowywania drugiego wydania bibliografii. Myślę jednak, że do drugiej edycji szybko nie dojdzie, a wtedy moje sprostowania i uzupełnienia przydadzą się zapewne korzystającym z pracy J. Kowalika.

Zanim przejdę do właściwych uwag, sprecyzuję czego one dotyczą. Pierwsza grupa sprostowań i uzupełnień wynika jedynie z samej zawartości

¹ Np.: M. Danilewicz-Zielińska. „Kultura” 1978 nr 3 s. 131-133; A. Paczkowski. „Życie i Myśl” 1978 nr 1 s. 132-136.

² Por. „Przegląd Polonijny” 1980 z. 3 s. 128-132.

³ Końcowa cyfra 3902+2172a,3703a, 3718a, 3718b oraz 3720a.

bibliografii. Omówię to bliżej, podając rodzaje zauważonych braków. Bardzo dużo uwag odnosi się do treści adnotacji. Podawane są tam nieprecyzyjnie tytuły kontynuacji, poprzedników czy dodatków danego czasopisma, co utrudnia dotarcie do nich. Często brak jest w adnotacji informacji o dodatku, kontynuacji czy poprzedniku (a wiemy o ich istnieniu, bo są umieszczone w innym miejscu bibliografii), chociaż autor we wstępie zakłada te pewnego rodzaju krzyżowe odsyłańcze i w wielu wypadkach je stosuje. Zdarzają się rozbieżności w pisowni tytułu i dacie ukazywania się czasopisma w głównym opisie bibliograficznym i w notce o nim jako poprzedniku czy kontynuacji innego periodyku.

Występują również powtórzenia opisu bibliograficznego tego samego pisma w różnych miejscach. Dotyczy to przeszło pięćdziesięciu tytułów. Większość dublowań polega na umieszczeniu czasopism raz pod własnym tytułem, a drugi raz pod hasłem korporatywnym wydawcy. Inne powtórki odnoszą się do czasopism zarejestrowanych dwukrotnie pod tym samym tytułem. Było to możliwe, ponieważ przy każdym tomie znajdują się osobne uzupełnienia. Ponadto niektóre pozycje nie powinny się znaleźć w bibliografii z różnych powodów, np. okres ich wydawania kończy się przed 1 września 1939 r., dane tytuły są w rzeczywistości kalendarzami czy seriami wydawniczymi składającymi się z poszczególnych opracowań monograficznych. Część sprostowań związana jest z odsyłaczami, gdyż niektóre z nich są zbędne, innych zupełnie brak, a jeszcze inne są nieprecyzyjne, co oczywiście nie ułatwia czytelnikowi lektury bibliografii. Podobnie wiele poprawek odnosi się do tytułów źle uszeregowanych alfabetycznie.

Niekiedy można zauważyć brak konsekwencji w zasadniczym opisie bibliograficznym. Nie chodzi mi tutaj o luki w poszczególnych elementach opisu, bo to jest zrozumiałe (nie dochowały się po prostu komplety wielu czasopism), ale o kolejność tychże elementów lub ich zbędność. Ograniczę się tutaj do tej ostatniej kategorii, podając od razu jeden przykład, natomiast w poniższych szczegółowych uwagach pominę wyliczanie tego rodzaju niekonsekwencji, gdyż zajęłoby to zbyt dużo miejsca. We wstępie (s. 19) autor zaznaczył, że określenie języka, w jakim dane czasopismo było wydawane, będzie stosowane w wypadku pisma obcojęzycznego, czyli niepolskiego lub wielojęzycznego. Zgodnie z tym nie powinien J. Kowalik podawać informacji „in Polish” w wielu periodykach drukowanych tylko po polsku, np.: poz. 2286, 2306-7, 2314-16, 2319, 2322-23, 2325-27, 2331, 2344, 2458 itd. Jednocześnie przy innych czasopismach określenie języka, w jakim były wydawane, bardzo by się przydało, np. poz. 3, 409 czy 472 – w tym wypadku „in English”.

Kilka uwag dotyczy źródeł, na jakie powołuje się autor przy sporządzaniu poszczególnych opisów. Zdarza się podawanie mylnego skrótu źródła lub stron, gdzie dana wiadomość się znajduje. Autor czasami nie w pełni wy-

korzystał źródła, np. prace J. Wepsiecia, L. Dobroszyckiego czy A. Przygońskiego⁴. Poza tym J. Kowalik używa dla tego samego źródła kilku różnych skrótów, np. Sadzewicz – Sept. (np. poz. 3588), Sadzewicz – Dziennikarze (3682), Sadzewicz 1939 (2766), ponadto w pierwszym tomie podaje pełny opis bibliograficzny tego artykułu (1120) – tego rodzaju potknięcia nie są sygnalizowane w uwagach z braku miejsca.

Jeszcze kilka słów na temat indeksów, mimo starannego opracowania przez Stanisława Draganowskiego wymagają one poprawek. Po pierwsze na skutek powtórzeń tych samych pozycji część numerów musi ulec likwidacji w indeksach. Po drugie niektóre nazwiska redaktorów nie znalazły się w indeksie osobowym. Dla przykładu weźmy fragment tomu II: Zygmunt Kotowicz poz. 1356, Władysław Szomański i Romuald Nowicki poz. 1357, J. Moszczeński i J. Hojarczyk poz. 1358, Stanley P. Wesołowski poz. 1359, Tadeusz Zieliński poz. 1986; Zygmunt Połuszny ma w indeksie nr 1969, a powinien mieć 1360. Przykład z indeksu miejscowości: tom I – przy miejscowości Gmunden, Austria brak poz. 197. Tego typu uzupełnienia nie zostały umieszczone w uwagach szczegółowych, sygnalizują jedynie braki.

Pozostaje jeszcze omówić drugą grupę uzupełnień i sprostowań, jakie wymieniam niżej. Zostały one oparte wyłącznie na zbiorach i materiałach własnych bez sięgania do zasobów bibliotek publicznych i literatury, której J. Kowalik nie mógł wykorzystać (wydanej po 1973 r.). Niewątpliwie dokładna kwerenda w bibliotekach krajowych (których zbiorów J. Kowalik nie przebadał) dałaby znaczny materiał uzupełniający. W przyszłości winno się to uczynić. Niżej wyliczone uwagi nie zawierają tytułów uzupełniających, gdyż zostały one wcześniej podane w mojej wspomnianej już recenzji. Przyjąłem za J. Kowalikiem skróty dat miesięcznych w wersji angielskiej⁵. Dla łatwiejszego porównania mojego tekstu z treścią bibliografii uszeregowałem uzupełnienia i sprostowania w kolejności pozycji dla poszczególnych tomów.

Refleksje moje o pracy J. Kowalika nie mają na celu pomniejszenia wartości tej niewątpliwie cennej bibliografii. Wykazują jednak, że ewentualne drugie wydanie wymagać będzie jeszcze wiele pracy.

Tom I

Poz. 3. Uwaga do treści adnotacji: dokładny tytuł poprzednika brzmi – „Polish War Relief” a nie „Polish War Relief Monthly” – por. poz. 2297.

⁴ J. Wepsiec. *Polish American Serial Publications 1842-1966. An annotated bibliography*. Chicago (Illinois) 1968 ss. 191; L. Dobroszycki. *Centralny katalog polskiej prasy konspiracyjnej 1939-1945*. Warszawa 1962 ss. 302, nlb. 2; A. Przygoński. *Prasa konspiracyjna PPR. Zarys, katalog, życiorysy*. Warszawa 1966 ss. 322, nlb. 4. Jeśli chodzi o prace dwóch ostatnich autorów – por. tekst mojej wcześniejszej recenzji w „Przeglądzie Polonijnym” z 1980 r.

⁵ Ja F Mr Ap My Je JI Ag S O N D

Poz. 31. Pierwszy rocznik „Alliance Journal” ukazał się JI 1951, a nie Je 1951. Uzupełnienie do adnotacji: już w tym pierwszym roczniku (a nie dopiero od 1960 r.) widnieje podtytuł: *A Periodical Devoted to Polish and Polish American Themes*. Można w adnotacji podać jeszcze jedną informację: Vol. 2 (1952) devoted to *British Comment on Polish Matters as Found in Eleven Leading British Periodicals 1820-1845*.

Odsyłacz s. 45. Odsyłacz: *American Relief for Poland* winien kierować zainteresowanego do tytułu „A.R.P. Monthly”, a nie „ARP Monthly”. Por. moją uwagę do poz. 68.

Poz. 49. „Ameryka-Echo” ukazuje się dopiero od Ja 1903, a sama „Ameryka” założona została nie w 1866 (por. wiersz drugi s. 46), ale w 1889 r. W adnotacji wymieniona jest w punkcie 2. data 1943-1946 – Antoni Paryski już nie mógł wtedy redagować pisma, bo umarł w 1935 r.

Poz. 62. Według Wępsiecia tytuł ten był kontynuacją „Miesięcznika Parafii Matki Boskiej Królowej Apostołów”. Warto więc podać to w adnotacji.

Poz. 65. Dokładna data ukazywania się „Argentyny”: Ja 1932 – My 1947.

Poz. 68. Opis tego miesięcznika jest powtórzeniem poz. 3 („A.R.P. Monthly”). Informacje o poprzednikach w obu adnotacjach są jednak diametralnie różne. W adnotacji poz. 68 znajduje się wiadomość, że poprzednikiem „ARP Monthly” jest „P.W.R. Monthly” (S 1945 – 1947). Twierdzenie to nie zgadza się, gdyż w poz. 2023 („P.W.R. Monthly”) widnieją te same daty skrajne ukazywania się, natomiast w poz. 3 wymieniony w adnotacji poprzednik – „Polish War Relief” – jest rzeczywiście wcześniejszym periodykiem.

Poz. 85. Znane mi są wcześniejsze numery „Badacza Pisma Świętego” z JI 1934 i Ag 1936. „Brzask Nowej Ery” nie był kontynuacją tego pisma, bo ukazywał się już od 1932 r.

Poz. 89. Miesięcznik „Bądź Gotów” zaczyna wychodzić od Mr 1948 a nie od 1947, kończy natomiast w Ap 1956 a nie w My 1956. W adnotacji można dodać, że wydawcy chcieli podtrzymać tradycję wydawania pisemka konspiracyjnego o tej samej nazwie, które ukazywało się w Warszawie w latach 1942-1944 (wiad.: „Bądź Gotów” 1956 nr 3).

Poz. 120. W adnotacji należy wspomnieć, że dodatkkiem do tego biuletynu było „Nasze Życie” – por. poz. 1760.

Poz. 145. Prawie identyczny zapis znajduje się w poz. 2868. Te same lata, ten sam wydawca i redaktor oraz miejsce wydania. Jedyne tytuły różnią się nieznacznie. Czy przypadkiem nie jest to jedno i to samo pismo?

Poz. 150. Uzupełnienie: częstotliwość ukazywania się – 2 razy w tyg. Biuletyn wydawany przez Polskie Biuro Informacyjne (wiad.: „Niepodległość” 1944 nr 11 z 22 X s. 10).

Poz. 156. Opis tego biuletynu został powtórzony na następnej stronie w poz. 159.

Poz. 167. Jeśli podobne pisma tego samego wydawcy zostały zgromadzone pod hasłem korporatywnym (por. poz. 2706-2707), to „Biuletyn Informacyjny” z poz. 167 winien się też tam znaleźć. Poprzednikiem nie mogło być pismo „Na Szańcu”, gdyż ukazywało się w okresie Ag 1948 – Mr 1949 (por. poz. 1624).

Poz. 174. Adnotację można uzupełnić informacją, że biuletyn ten był nie tylko wydawany w Warszawie, ale również po powstaniu kontynuowano go w Krakowie w okresie D 10, 1944 – Ja 19, 1945.

Poz. 180. Znane mi numery z S 1971 i Je 1972 mają następujący tytuł i wydawcę: Biuletyn Informacyjny Klubu Polskiego w Whyalla. [Published by:] Whyalla Polish Club Inc. P.O. Box 385 Whyalla 5600. Tekst po angielsku i po polsku.

Poz. 184. Opis tego biuletynu został powtórzony w pozycji 691.

Poz. 189. Dokładniej tytuł brzmi: „Biuletyn Informacyjny Koło Techników [...]”, a nie „Koła”.

Poz. 195. W adnotacji podano m.in. wiadomość, że biuletyn został zastąpiony tygodnikiem „Głos Polski z Koburga”. Trudno jednak dopatrzeć się tej kontynuacji, gdyż w obu pismach są te same daty ukazywania się – por. poz. 860.

Poz. 210. Biuletyn został powtórnie opisany w poz. 2867.

Poz. 214. Jest to powtórzenie tego samego pisma z poz. 157.

Odsyłacz s. 77. Winno być: [...] See Biul. Informacyjny Spraw [...], a nie: Biul. Spraw [...]

Poz. 222. Dokładna data końcowa – Ap 1952. W adnotacji winno być: „Nos 1-16 mimeographed”, a nie „1-12”. Był to miesięcznik, a nie Irreg. Ponadto należy dodać, że poprzednikiem tego pisma był „Biuletyn Informacyjny Klubu Polskich Ziem Zachodnich” (1942-1950).

Odsyłacz s. 80. Odsyłacz nie jest ścisły, gdyż pod podanym hasłem nie ma „Biuletynu Koła” nr 540. Może tu chodzi o „Biuletyn Koła” nr 530 opisany w poz. 2895?

Poz. 228. Wiadomość podana w adnotacji nie jest dokładna. Autor bibliografii informuje, że kontynuacją „Biuletynu Komitetu Niepodległości” są „Wiadomości Polskie”. W rzeczywistości tytuł ten brzmi: „Wiadomości Polskie w Brazylii” (poz. 3376), o czym zainteresowany dowiaduje się po przejrzaniu najpierw wszystkich dziewiętnastu pism o tytule „Wiadomości Polskie”.

Poz. 229. Identyczny biuletyn został po raz drugi opisany w poz. 1278 (hasło korporatywne).

Poz. 230. Biuletyn ukazywał się co najmniej do 1969 r. włącznie.

Poz. 246. W adnotacji można podać, że w N 1946 wyszedł obszerny Numer specjalny (E).

Poz. 252. Brak przy opisie czasopisma okresu ukazywania się. Znam nr 5 z O 1962.

Poz. 259. Biuletyn został powtórnie umieszczony w poz. 1035. Oba opisy bibliograficzne wzajemnie się uzupełniają. Dokładne daty ukazywania się winny być: O 1959 – My 1960 (por. Wepsiec s. 63).

Poz. 266. Uwaga do treści adnotacji. Dodatkiem był „Polski Biuletyn Wojskowy”, a nie „Biuletyn Wojskowy” – por. poz. 2242.

Poz. 269. Opis „Biuletynu Polskiego” został powtórzony w poz. 2149. W obu adnotacjach podane są „title varies”. W takich wypadkach J. Kowalik nie rozpisuje poszczególnych wariantów tytułów w osobne pozycje. Dlatego nazywam to powtórzeniem.

Poz. 276. Daty dokładne ukazywania się: F 1946 – Ja 1952.

Poz. 286. Opis bibliograficzny biuletynu został powtórzony pod hasłem korporatywnym w poz. 690.

Poz. 292. To samo czasopismo zostało powtórzony w poz. 3192 (hasło korporatywne).

Poz. 299. Ukazały się tylko dwa numery. Drugi z datą – D 1959.

Poz. 306. Tytuł brzmi dokładnie: „Biuletyn Stowarzyszenia Polaków w Queensland”, a nie „Biuletyn Polaków w Queensland”. Por. także moją uwagę do poz. 2876.

Poz. 318. Biuletyn winien się znaleźć alfabetycznie za poz. 321.

Poz. 319. Biuletyn został drugi raz opisany w poz. 2036 pod hasłem korporatywnym wydawcy.

Poz. 320. Wepsiec podaje w swej bibliografii na s. 142 datę numeru zachowanego w Muzeum Polskim w Chicago jako My 5, 1944, a nie My 5, 1946. Jeśli data według Wepsiecia jest właściwa (J. Kowalik powołuje się na to źródło), to poz. 320 jest powtórnie zarejestrowana, w poz. 2841 (hasło korporatywne).

Odsyłacz s. 97. Umieszczony tutaj odsyłacz Biuletyn Wojskowy See P.I.C. New York. Biuletyn Wojskowy nie jest precyzyjny. Po pierwsze skrót P.I.C. winien być rozwiązany (Polish Information Center), a po drugie nazwa biuletynu brzmi: „Polski Biuletyn Wojskowy” – por. opis poz. 2242. Odsyłacz powinien więc znaleźć się w tomie III za poz. 2402.

Poz. 330. W adnotacji można dodać, że pismo to już po zamknięciu wydało jednodniówkę pt. „Głos Polski” z datą JI 22, 1947.

Poz. 333. Uwaga do źródła, na które autor powołuje: Dobroszycki podaje kilka innych bibliotek, które przechowują biuletyn. Warto więc podać chociaż dwie, których sigła są rozwiązywane w bibliografii, tzn. BJ i BUW. Chociaż autor powołuje się na katalog Dobroszyckiego, w większości wypadków nie podaje żadnych skrótów bibliotek, np. poz. 2793, 2960, 2963, 3137, 3143-45, 3147 itd. Dlaczego? Podobnie wygląda sytuacja z katalogiem Przygońskiego, np. poz. 3720-21, 3725, 3731, 3735, 3738, 3763 itd.

Poz. 343. Seria legalna biuletynu ukazywała się już w 1945 r.

Poz. 352. Biuletyn zmienił tytuł od co najmniej 1971 r. na: „Kwartalnik Kresowy i Biuletyn Związku Ziemi Wschodnich R.P.”

Poz. 366. Miesięcznik „Bóg i Ojczyzna” ukazywał się co najmniej do 1976 r., więc nie potrzeba znaku „?”. W adnotacji wspomniano, że „Bóg i Ojczyzna” to kontynuacja „Obrony”. W rzeczywistości tak nie jest, bo „Obrona” nie ma nic wspólnego z poz. 366. Natomiast kontynuacją „Obrony” jest pismo urugwajskie pt. „Informator” z podtytułem: „Bóg i Ojczyzna” – por. poz. 1005 i moje uwagi do poz. 1005 i 1898.

Poz. 381. Zazwyczaj podawane są w bibliografii dane najwcześniejsze czasopisma (również dla pism sprzed 1939 r.), a ewentualnie w adnotacji jego zmiany tytułowe, wydawcy, podtytułu itp. Dlatego też opis „Brzasku Nowej Ery” winien wyglądać inaczej: Brzask Nowej Ery Czyli Zwiastun Królestwa Bożego. Miesięcznik. Wydawcy: Polish Bible Student Association P.O. Box 1142 Detroit, Mich. USA.; Detroit, Mich. (Ja 1932 – S 1940) – Chicago, Ill. (O 1940-); Monthly (1932-1946) Quart. (1947-1950) Bimonthly (1951-). Editor: W. Wnorowski, I. J. Rycombel, A. Cieślak (in 1963-64-?) From Ja 1937 the periodical is titled: „Brzask Nowej Ery i Zwiastun Obecności Chrystusa”. „Badacz Pisma Świętego” nie był poprzednikiem „Brzasku Nowej Ery”. Numeracja roczników „Brzasku” była nieprawidłowa, gdyż w 1944 r. zamiast R. 13 dano R. 14 i dalej nie poprawiono.

Poz. 389. Brak informacji o latach ukazywania się.

Poz. 390. Uzupełnienie opisu: Adres redakcji: 85, rue Vaneau Paris (7^e). Imprime comme manuscrit. Reproduction autorisee.

Poz. 392 winna znaleźć się alfabetycznie za poz. 395.

Poz. 394. Opis biuletynu został powtórzony w poz. 3032 (dodatek tomu III, hasło korporatywne) mimo użycia już wcześniej hasła korporatywnego wydawcy (tom III s. 69) jako odsyłacza do poz. 394.

Poz. 403. Pismo „Business” ukazywało się co najmniej do F 1964.

Poz. 415. Dokładniejsza data rozpoczęcia wydawania biuletynu to: My 1967, o czym można się przekonać w bibliografii, ale dopiero w adnotacji do poz. 998.

Poz. 424. Jest to powtórzenie opisu periodyku z poz. 132 (hasło korporatywne).

Poz. 426. „Program Kaznodziejski” nie jest kwartalnikiem ale rocznikiem. W adnotacji należy wyjaśnić, że jest to dodatek roczny do „Duszpasterza Polskiego Zagranicą”.

Poz. 432. Brakuje w opisie miejsca wydania: Bario. Cordoba to tylko prowincja Argentyny. Por. odsyłacz na s. 97 tomu II, gdzie wymieniona jest ta miejscowość.

Poz. 438. Brak w adnotacji danych o jeszcze jednym poprzedniku „The Citizens Press”, mianowicie o tygodniku „Obywatel”, który ukazywał się po polsku w latach 1920-1940. Informacja o nim jest niezbędna, bo w tomie II na s. 178 istnieje odsyłacz od „Obywatela” do tytułu poz. 438.

Poz. 450. Brak adnotacji, w której należałoby podać informację, że „Codzienny Komunikat Radiowy” był kontynuacją „Wewnętrznego Komunikatu Radiowego” – por. poz. 3301.

Poz. 461. Dwutygodnik „The Common Cause” stanowił integralną część czasopisma „Sprawa”. Był pełnym tłumaczeniem „Sprawy” (poz. 2818), wspólnie drukowanym, ale z osobnym tytułem i paginacją. Jeśli już autor rozbija ten tytuł osobno na wersję polską i osobno na angielską, to informacja o języku winna być inna. W poz. 461 tekst był po angielsku, a w poz. 2818 – tylko po polsku. Uwaga do treści adnotacji: podany tytuł poprzednika – „Sword of Spirit” – nie ma osobnego opisu w bibliografii, zatem winien mieć swój odsyłacz w tomie III na s. 209 za poz. 2951 do miesięcznika pt. „Miecz Ducha” (por. poz. 1535). W adnotacji należy zaznaczyć, że „The Common Cause” to mutacja angielska „Sprawy”.

Poz. 469. „Co Słysać” winno znaleźć się alfabetycznie za poz. 444.

Poz. 478. Dokładny okres ukazywania się „Czarodziejskiego Roju” to: Ja 1947 – D 1948. W okresie JI 1947 – Ja 1948 pismo nie było wydawane. Od JI 1948 zmiana miejsca wydania na Bad Munder. Redaktorzy (oprócz J. Białeckiego): od F 1948 Z. Bernaś, od Ap 1948 Z. Bernaś i J. Kuncewicz.

Poz. 509. Uwaga do treści adnotacji: „Czyn Katolicki” nie połączył się z „Wiadomościami Polskiej Misji Katolickiej”, lecz z kontynuacją tego pisma pt. „Wiadomości Katolickie” (por. adnotację w poz. 3337).

Poz. 546. Dodatek ten, jak wynika z treści opisu, ukazywał się w latach 1945-1946, natomiast macierzyste pismo tylko w 1946 (por. poz. 446). Czy tak było rzeczywiście?

Poz. 555. Wymieniony tu tytuł jest serią wydawniczą składającą się z kolejnych, osobnych książek (prac monograficznych) różnych autorów. Nie można więc uznać tej pozycji za periodyk. W zupełności wystarczy notatka na ten temat, jaką poczynił autor w poz. 1385. Przy tak pojmowanym periodyku winien autor konsekwentnie zamieścić w osobnej pozycji analogiczną serię, jaką jest „Archiwum Rewolucji” wspomniane w adnotacji poz. 1385.

Poz. 566. Uzupełnienie opisu: (Redakcja i Administracja: 61 Warwick Road, London, S.W.5). Początek ukazywania się Ag/S 1947. Miejsce wydania: Londyn–Paryż–Bruksela. W adnotacji należy dodać, że wcześniej ukazywało się pod tytułem „R.C.S.” [Podtytuł:] Ruch Chrześcijańsko-Społeczny (1947).

Poz. 567. Fragment notatki z pisma „Droga” Ruch Chrześcijańsko-Społeczny poz. 566 nr 1 z Ag/S 1947 s. 1: „Organem Ruchu Chrześcijańsko-Społecznego był miesięcznik „RCS”. W lipcu i sierpniu jednakże ukazało się pismo oznaczone tymi literami, wydawane przez osoby wyłamujące się z jednolitego kierunku Ruchu [Antoni Zagórski i Tadeusz Zieliński]. Ponieważ nie możemy spowodować zaprzestania nadużywania naszej nazwy, gdyż wielokrotne próby polubownego załatwienia sprawy zrywane były z wyraźną złą wolą – przeto postanowiliśmy przyjąć dla organu Ruchu Chrześcijańsko-Społecznego nazwę „Droga”. Pismo „RCS” nie ma odąd nic wspólnego z Ruchem Chrześcijańsko-Społecznym [...]”. Cytowany tekst modyfikuje opis poz. 567.

Poz. 570. Redaktor: Paweł Bajko (P.O. Box 629 Bel Air, Md., 21014). Z późniejszych numerów znany mi jest F 1970.

Poz. 578. Należy wymienić w adnotacji jeszcze jeden dodatek (roczny), jakim jest „Program Kaznodziejski na rok [...]” – por. moją uwagę do poz. 426.

Poz. 603. Podany w adnotacji tytuł „Przegląd Polski” winno się uściślić – „Przegląd Polski we Francji” – por. poz. 2531.

Poz. 609. Uwagi do treści adnotacji: znajduje się tam m.in. wiadomość, że „Dziennik Żołnierza APW” (S 10, 1943 – 1946) był poprzednio wydawany jako „Dziennik Obozowy A.P.W.” (F 1944 – Ap 30, 1946). Jak to jest możliwe, jeśli data początkowa „Dziennika Obozowego” jest późniejsza niż analogiczna „Dziennika Żołnierza”? Z wymienionych dwóch dodatków do poz. 609 „Łazik” został osobno opisany w poz. 1481, natomiast „Dodatek Literacko Naukowy” nie ma osobnego opisu, ani nawet odsyłaacza do „Dziennika Żołnierza APW”. To nie są jednak wszystkie dodatki, jakie należało tu wymienić. Jest jeszcze „Dodatek Sportowy Dziennika Żołnierza APW”, zarejestrowany osobno w poz. 550.

Poz. 646. Numer 1 „Echa-Opowiadania” nie ukazał się w czerwcu, gdyż redakcja życzy w nim Wesołego Alleluja, a więc może pochodzić najpóźniej z początku kwietnia 1952 r. Zresztą z tekstu *Od Wydawnictwa* w numerze 1 wynika, że był ten periodyk rozsyłany jeszcze równoległe przez 2-3 miesiące z „Echem” jako jego dodatek (por. poz. 637). Ostatni numer ukazał się we wrześniu.

Poz. 652. Pierwszy numer ukazał się w Ja. Był to miesięcznik, więc należy podać słowo „Monthly” przed „Biweekly”. Jeśli już podaje się datę rozpoczęcia wydawania tego pisma jako rok 1936, to winno się dać pierwszą wersję tytułu i podtytułu: ECHO Z.M.P. Miesięcznik. Organ Związku Młodzieży Polskiej w Szanghaju. Official Publication of the Polish Youth's Association, Shanghai. Redakcja i administracja 84. Route Pichon. W adnotacji nie wspomniano, że ukazywał się dodatek do „Echa Szanghajskiego” pt. „Wiadomości” – por. poz. 3303.

Poz. 655. „Echo z Afryki” ukazuje się od 1893, a nie od 1892 r.

Poz. 662. Na egzemplarzach tego biuletynu widnieje napis: „For members only”.

Odsyłacz s. 171. Odesłanie to jest zbędne, gdyż czasopismo „FED” opisane jest pod tą nazwą w poz. 1122, a w adnotacji jest wiadomość o „Wydawnictwie Literackim”.

Poz. 669. W adnotacji należy wymienić tytuł pisma poprzedzającego, jakim były „Wiadomości Emigracyjne SPW” – por. poz. 3328.

Poz. 680. Uwaga do treści adnotacji: „Express Poranny” nie był bezpośrednią kontynuacją „Naszego Dziennika”, ale „Waszego Dziennika” – por. adnotację w poz. 3286.

Poz. 689. W latach 1966 i 1967 biuletyn ukazywał się raz w roku, natomiast w 1968 r. wyszły dwa numery. Dodać należy więc po słowie „Annually” słowo „Irreg.”.

Poz. 725. W O 1944 adres redakcji był inny: Adres Redakcji: Berlin W 35 Margretenstrasse 16. „Gadzinówka” ta ukazywała się dokładnie w okresie Ja 1940 – Ja 1945.

Poz. 739. Uwaga do treści adnotacji: autor bibliografii skierowuje czytelnika – See also „Świat i Polska”. Nie ma takiego pisma w bibliografii. A może chodzi tu o tytuł „Polska i Świat”? Por. poz. 2368.

Poz. 750. W adnotacji winno się wymienić tytuł dodatku pt. „Codzienny Biuletyn Radiowy” – por. poz. 449.

Poz. 780. W adnotacji należy wspomnieć, że ukazywał się dodatek literacki pt. „Dodatek” – por. poz. – 1116.

Poz. 793. Znany mi jest numer 3 „Głosu” z Nr 14/19, 1954 i nie wykluczone, że to pismo ukazywało się jeszcze później.

Poz. 799. W adnotacji przy „Biuletynie Informacyjnym Zarządu Miejskiego w Durzynie” podano daty: 1947-1948. Natomiast w poz. 215 widnieją inne: 1946-1947. Jakże są prawidłowe?

Poz. 818. Podobna uwaga. Okres ukazywania się „Głosu Misjonarza” podany jest następująco: S 1944 – Mr 1946, natomiast w adnotacji przy poz. 1721 wymienione są daty dla tegoż pisma: S 1944 – D 1946. Jak jest w rzeczywistości?

Poz. 836. W adnotacji „Głosu Polaka we Francji” zaznaczono, że kontynuacją jego był „Tygodnik Ilustrowany Polaka we Francji”. Z innej adnotacji w poz. 1012 („Informator Polski”) dowiadujemy się, że poprzednikiem tegoż „Informatora Polskiego” był „Głos Polaka we Francji” (czyli poz. 836). Wynika z tego, że „Głos Polaka we Francji” miał jakoby dwie równoległe kontynuacje: „Tygodnik Ilustrowany Polaka we Francji” (My 10 – Je 11, 1953) oraz „Informator Polski” (My 14 – Je 11, 1953) – por. poz. 1012 i 3165. Jednak o „Informatorze Polskim” jako kontynuacji nic nie wspomniano przy „Głosie Polaka we Francji”. Jednocześnie obie te kontynuacje „Głosu Polaka [...]” mają w swoich opisach bibliograficznych informację, że ich znowu kontynuatorem jest „Wychodźstwo Polskie” (poz. 3504). Dla odmiany z treści adnotacji do „Wychodźstwa Polskiego” dowiedzieć się można, że poprzedza je tylko „Informator Polski”. Nic nie wspomniano o „Tygodniku Ilustrowanym Polaka we Francji”. Winno się zatem uporządkować zawartość adnotacji przy poz. 836, 1012, 3504 a także 603.

Poz. 846. W adnotacji wspomniano, że „Głos Polski” jest kontynuacją „Biuletynu Informacyjnego”. Jest to jeden z przykładów nieprecyzyjnego informowania czytelnika. Zainteresowany będzie szukał „Biuletynu Informacyjnego” wśród dwudziestu pięciu zarejestrowanych pism o tym samym tytule i nie znajdzie tego, czego szuka. Właściwy bowiem tytuł brzmi: „Biuletyn Informacyjny Ośrodka Polaków w Ebensee” – por. poz. 197.

Poz. 847. Data końcowa winna być tak oznaczona: „-”, gdyż „Głos Polski” ukazuje się nadal w Bochum.

Poz. 852. Znam numer późniejszy 25/26 z JI 10/25, 1943.

Poz. 856. W adnotacji należy zaznaczyć, że „Głos Polski” jest kontynuacją „Trybuny Polskiej” – por. poz. 3142.

Poz. 861. Znane mi są późniejsze numery, m.in. nr 10 z Mr 26, 1958.

Poz. 869. Brakuje informacji o okresie ukazywania się tego miesięcznika. Winno być: Ap – Je 1940. Por. źródło, na jakie powołuje się J. Kowalik, czyli Wepsiec s. 56.

Poz. 873. Przy opisie bibliograficznym powołano się na katalog czasopism Biblioteki Polskiej w Londynie (Daniliewicz-Sadowska). W katalogu podano jednak datę „1943 nr 3”, a nie

1941. Należy przy „Głosie U.S.A.” odnotować miejsce przechowywania – PLL. Poniżej podają dokładniejszy opis z autopsji: „Głos U.S.A.” Published by the Government of the United States of America. New York, N.Y., U.S.A. My 1943 –? Monthly.

Poz. 875. Uwaga do treści adnotacji: podany tytuł nie jest dokładny: winno być „Tygodnik Obozowy w Solingen”, a nie tylko „Tygodnik Obozowy” – por. poz. 3174.

Poz. 882. W adnotacji podano, że poprzednikiem „Głosu z Minaretu” był „Komunikat z Urzędu Imama Wojskowego”. Czytelnik zainteresowany tym komunikatem nie znajdzie go w układzie alfabetycznym na s. 50 tomu II. Jest on umieszczony pod hasłem korporatywnym (choć tytuł wyraźnie się odróżnia – por. założenia we wstępie pracy J. Kowalika, s. 15): Naczelny Imamat Muzułmanów Polskich w Wielkiej Brytanii. „Komunikat [...]” poz. 1639. Brakuje więc w tomie II na 50 odsyłacza, który by kierował od tytułu do hasła korporatywnego.

Poz. 899. Uzupełnienie nazwisk redaktorów i okresu redagowania: 1. Z. Kotkowski (N 1948 – Spring 1965). 2. Olgierd Dunin-Borkowski (Spring 1966 – Autumn 1969/Winter 1970). 3. Stanisław Cieśliewicz (Spring/Summer 1971 –).

Poz. 902. Data wznowienia „Gońca Obozowego” (Jl 12, 1941) została wzięta z datowanego na 12 lipca wstępu gen. Prugara, a nie z datowania tego numeru, który pochodzi z Ag 6, 1941. „Goniec Obozowy” miał jeszcze trzeci dodatek pt. „Dodatek Religijny Gońca Obozowego” – por. poz. 1117.

Poz. 941. „Harcistrz” ukazywał się co najmniej do D 1951.

Poz. 967. Czasami tekst był również ogłaszany w języku angielskim, np. nr 5 i 6 z 1967 r.

Poz. 971. Ostatni numer „Horyzontów” ma datę: Summer 1971.

Poz. 983. Do Ag 15, 1941 pismo to było dwutygodnikiem, a dopiero od S 15, 1941 – miesięcznikiem. W adnotacji warto dodać, że w okresie F 15 – Jll 18, 1941 dołączano do „Informaciones de Polonia” z osobną numeracją i paginacją „Komunikat”, który był wydawany co dwa tygodnie w języku polskim przez Związek Polski w Meksyku.

Poz. 995. Uwaga do adnotacji: „Informacje Dwutygodnikowe” nie mogły być kontynuacją „Informacji Tygodniowych”, gdyż przestały się ukazywać w tym samym czasie co pismo w poz. 995 (por. poz. 991). Może jest tu błąd w dacie końcowej „Informacji Tygodniowych”?

Poz. 997. Dokładna data rozpoczęcia wydawania tego biuletynu: Ja 11, 1954. W adnotacji zaznaczono, że od Ag 15, 1965 biuletyn zostaje zastąpiony przez „Biuletyn Prasowy – Wiadomości o Życiu w Polsce”. Wobec tego, że przy poz. 997 data ukazywania kończy się na Jl 30, 1965, czytelnik winien otrzymać osobny zapis bibliograficzny owego „Biuletynu Prasowego”. Patrząc na s. 90 tomu I pod „Biuletyn Prasowy. Wiadomości o Życiu w Polsce”, dowiadujemy się, że jest on umieszczony pod hasłem korporatywnym wydawcy, czyli Free Europe Committee. Idąc tropem tego odsyłacza znajdujemy na s. 177 (ciągle tom I) hasło korporatywne Free Europe Inc., ale z odesłaniem do poszczególnych czasopism, m.in. do „Biuletynu Prasowego”. Koło się zamyka. Przy okazji: w hasle korporatywnym Free Europe Inc. na s. 177 brak wymienionego jeszcze jednego pisma pt. „Wiadomości o Polsce” – por. poz. 3348.

Poz. 1005. Informator ukazywał się co najmniej do O 1, 1962 włącznie. W adnotacji należy dodać, że „Informator” był kontynuacją pisma „Obrona” (1938). Por. także moją uwagę do poz. 1898.

Poz. 1013. Ukazało się także wydanie czwarte z Je 1973. Informator ten jest typowym drukiem zwartym aktualizowanym co kilka lat i trudno zaliczyć go do czasopisma.

Poz. 1014. Uważam, że treść adnotacji można sobie darować. Po pierwsze wzięta ona jest za Wepsiecim, który w swej bibliografii uwzględniał także kalendarze i w takim wypadku wiadomości ta jest istotna i potrzebna. Tutaj zaś czytelnik nie znajdzie opisu tej kalendarzowej kontynuacji. Po drugie z tym zastąpieniem informatora przez „Ilustrowany Kalendarz” nie jest sprawa prosta, gdyż kalendarz „Nowego Świata” zaczął wychodzić już w 1942 r., a „Informator” ukazał się jeszcze w 1945 r. (mimo że kalendarz ukazał się również na ten rok). Nie zaliczam tego informatora do czasopism. Dla mnie jest to tzw. dokument życia społecznego. Podobnie zaliczam do tej grupy wydawnictw np. „Polską książkę telefoniczną oraz przewodnik handlo-

wo-przemysłowy dla miasta Chicago i okolicy”, która ukazywała się w latach trzydziestych, a wydawana była przez The Polish Telephone Directory, Inc. Wepsiec w swej pracy tego akurat nie notuje.

Poz. 1029-1034. W ramach tego samego hasła korporatywnego (w tym wypadku hasła: Instytut Badania Zagadnień Krajowych, Londyn) autor winien jednak zachować jakiś porządek – chronologiczny lub alfabetyczny tytułów czasopism.

Poz. 1055. W 1973 r. miejscem wydania jest Oakville (Ont.), a redaktorem – Lilia Turczyński.

Poz. 1085. Data początkowa „Jutra Pracy” została tu określona na Ag 1945. W innym miejscu (por. poz. 3220) data rozpoczęcia ukazywania się tego pisma jest inna: S 23, 1945. Jak jest w rzeczywistości?

Poz. 1096. Opis bibliograficzny biuletynu jest powtórzeniem poz. 2615 (hasło korporatywne).

Poz. 1098. Dokładna data rozpoczęcia wydawania: Ap 1956.

Poz. 1101. Opis biuletynu został powtórzony w poz. 1277 (hasło korporatywne). Oba opisy nawzajem się uzupełniają.

Poz. 1105. Identyczny biuletyn tego samego wydawcy ma swój opis bibliograficzny umieszczony pod hasłem korporatywnym – por. poz. 3861. Jedynie daty wskazują, że wydawany był z pewną przerwą, kiedy ukazywał się „Przegląd Polski” (poz. 2528). Czy wobec tego nie należałoby oba opisy bibliograficzne biuletynu (tzn. poz. 1105 i 3861) połączyć w jeden?

Poz. 1129. W adnotacji wymieniony został tytuł kontynuacji – „Gazetka Tygodniowa”. Nie można jednak odnaleźć w bibliografii osobnego opisu tego czasopisma. Może autorowi chodziło o inny tytuł, np. „Nasza Gazetka” czy „Ojczyście Słowo”? Por. adnotacje w poz. 1706 i 1944.

Tom II

Poz. 1153. Czy „Kadet” nie jest po prostu jednodniówką? Zakładając, że święto obchodzone jest raz w roku (Dzień Święta Kadeta 29 XI 1953), podobnego dodatku już nie mogło być po raz drugi, bo pismo ukazywało się tylko do F 1954. Moim zdaniem wystarczy adnotacja, jaka została zrobiona o tym dodatku w poz. 1561.

Poz. 1156. „Kalendarz Krzyżowca” wydawany był jako rocznik w latach 1899-1915 i 1968-1978 (a nie w okresie 1899-1918), jako kwartalnik w latach 1916-1966 oraz jako półrocznik w 1967 r.

Poz. 1180. Opis bibliograficzny biuletynu jest powtórzeniem poz. 188.

Poz. 1184. Uwaga do ostatniego zdania adnotacji: bezpośrednią kontynuacją „Biuletynu Informacyjnego KPZZ” (1942-1950) nie był „Przegląd Zachodni” (My 1952 –), ale „Biuletyn Informacyjny Związku Polskich Ziem Zachodnich” (1951-1952) – por. poz. 222.

Poz. 1204. W znanych mi numerach od 1963 r. widnieje tytuł: „Biuletyn”. Od numeru z D 1968 zmiana tytułu na „Okólnik”. Nazwa wydawcy w 1963 r. brzmiała: Koło b. Asystentów i Studentów przy WSH St. Gallen; od Je 1968: Koło Studentów i Asystentów przy WSH St. Gallen. Do 1967 r. włącznie widniał napis: Do użytku wewnętrznego. Redaktorem był dr Jerzy Paszkowski (1960-1970). W 1972 r. Jan K. Jakimowicz wydał w czerwcu w imieniu koła „Komunikat” informujący o śmierci J. Paszkowskiego 30 I 1971 r. Jednocześnie zwrócił się z apelem do członków, czy nadal będą chcieli, aby Koło i „Okólnik” istniały.

Poz. 1206. Opis „Biuletynu Informacyjnego” został już wcześniej umieszczony pod tytułem własnym czasopisma w poz. 175.

Poz. 1235. Daty skrajne ukazywania się: 1952-1966-? W adnotacji warto wspomnieć, że nr 38 z Ap 1966 wydało z okazji 1000-lecia Polski chrześcijańskiej Koło Oddziałowe 18 Lwowskiego Batalionu Strzelców w Argentynie.

Poz. 1250. W adnotacji można dodać – See also „Wśród Nas” (poz. 3853). Dlaczego to czasopismo („Kombatant”) umieszczone jest pod tytułem własnym, a inne pismo o identycznym tytule tego samego wydawcy znajduje się pod hasłem korporatywnym? Por. poz. 2914.

Poz. 1260. „Kombatant w Zachodniej Australii” nie połączył się z „Kombatantem w Australii”. Nadal ukazuje się, przynajmniej do 1974 r. włącznie. Redaktor E. Wawrykiewicz.

Poz. 1271. Hasło korporatywne wydawcy brzmi trochę inaczej: Komitet Obchodów [...], a nie Komitet Obchodu [...].

Poz. 1300. Uwaga do treści adnotacji: winien być tytuł „Kombatant Polski w Holandii” (1961-1964), a nie „Kombatant w Holandii” – por. poz. 1256.

Odsyłacz s. 53. Po poz. 1340 winno się dać odsyłacz: Kongres Polonii Kanadyjskiej See also Polish Canadian Congress – por. poz. 3781.

Poz. 1341. W adnotacji należy podać tytuł dodatku, którym był „Teatr – Balet – Film” – por. poz. 3809.

Poz. 1356. W adnotacji „Kroniki” winno się dodać: Previously published as „Głos Pow-szechny” (1955-1958) – por. poz. 861.

Poz. 1362. W adnotacji brakuje wyjaśnienia, że początkowo istniały dwa osobne dodatki pt. „Kronika I Korpusu” oraz „Przeгляд Sportowy I Korpusu”, które dopiero później połączyły się w jeden tytuł – por. adnotację do poz. 1612 oraz moje uwagi do tej pozycji.

Poz. 1363. W czasie wojny „Kronika Polska” wychodziła w Łodzi jako tygodnik a nie dziennik. Dlatego też należy dodać słowo „weekly” przed „daily” – por. Dobroszycki s. 109.

Poz. 1372. Pierwszy numer ukazał się JI 1, 1943. Tytuł brzmi dokładnie: „Książka Polska na Uchodźctwie”, a nie „Książka Polska”. W adnotacji warto wyjaśnić, że zanim rozpoczęto wydawać osobno „Książkę Polską na Uchodźctwie” istniała na łamach „Polaka w Afryce” (jako poprzedniczka „Książki [...]”) osobna rubryka pt. Literatura Polska w okresie Je 2 – Je 22, 1943. Por. także moją uwagę do poz. 2081.

Poz. 1376. Osobny opis bibliograficzny magazynu jest niepotrzebny. Wystarczy dać odsyłacz od tego tytułu do poz. 2587. Por. także moje uwagi do poz. 2587. Dokładnym miejscem wydania był Tel-Aviv, a nie Jerozolima.

Poz. 1385. Uwaga do adnotacji, wiersz 9 od dołu: „Zeszyty Historyczne” nie są wydawnictwem seryjnym, ale regularnym półrocznikiem do r. 1972, a od 1973 r. kwartalnikiem.

Poz. 1396. Uwaga do treści adnotacji: tytuł poprzednika „Kuriера Polskiego” jest niedokładny. Winno być „Gazeta Polska (Niepodległość)”, a nie „Gazeta Polska” – por. poz. 739.

Poz. 1403. „Kurierek Codzienny” powinien się znaleźć alfabetycznie za poz. 1405.

Poz. 1404. „Kurier Glasgowski” winien się znaleźć alfabetycznie za poz. 1390.

Poz. 1411. W adnotacji należy dodać, że poprzednikiem i zarazem kontynuacją „Kuzni” był „Biuletyn z Pola Walki o Łepszą Przyszłość Narodu Polskiego” – por. poz. 331.

Poz. 1416. Brak końcowej daty skrajnej. Wiadomo jednak z treści adnotacji w poz. 2298, że kwartalnik ten ukazywał się do 1964 r. włącznie. W adnotacji poz. 1416 znajduje się informacja, że poczynając od 1964 r. ukazywała się wersja angielska zamiast polskiej, natomiast w opisie bibliograficznym kwartalnika w wersji angielskiej (por. poz. 2298) data początkowa ustalona jest na 1965 r. Która z tych dat jest właściwa dla wersji angielskiej?

Poz. 1426. Pismo „Latarnik” ukazywało się nieregularnie także w latach 1958-1959. W 1960 r. został wydrukowany nr 1 (70) z datą Ag 15, 1960 i był chyba ostatnim numerem, wydanym po rocznej przerwie. Warianty podtytułów: Czasopismo poświęcone sprawom członków M.S.O. oraz Polaków w Niemczech (1957); Czasopismo poświęcone sprawom społecznym (1958-1960). W adnotacji można podać informację, że w 1955 r. ukazał się numer okolicznościowy poświęcony Mickiewiczowi.

Poz. 1428. Data początkowa ukazywania się tego pisma winna brzmieć: Ja 1952. Taką datę podaje Kurth (J. Kowalik powołuje się na niego), jak również sam autor zamieszcza tę informację, ale dopiero w adnotacji do poz. 2721 oraz w poz. 3761, która jest powtórzeniem.

Poz. 1449. Opis bibliograficzny tego czasopisma został już wcześniej zamieszczony w poz. 326.

Poz. 1473. Uwaga do źródła: u Dobroszyckiego czasopismo „Ludowiec” jest zarejestrowane na s. 115, a nie 144.

Poz. 1494. W adnotacji winno się zaznaczyć, że „Mały Polak” był dodatkiem do „Tygodnika Polskiego” – por. poz. 3184.

Poz. 1500. Pismo „Margines” nie było miesięcznikiem. W latach 1968-1969 ukazywało się dwa razy w roku, a w następnych nieregularnie (3, 4 i 2 razy w roku). Ostatni numer ma datę S 1972.

Poz. 1502. Według Wepsiecia „Marianowianin” nie był pismem Parafii ŚŚ. Pięciu Braci Męczenników, ale parafii St. Mary of the Angels – por. także poz. 95 bibliografii J. Kowalika. Wobec tego kontynuacją „Marianowianina” nie jest czasopismo „Bells of Five Holy Martyrs”, jak podał J. Kowalik w adnotacji do poz. 1502, ale „Bells of St. Mary of the Angels”.

Poz. 1538. W wypadku tego miesięcznika można powołać się na źródło późniejsze (Wepsiec s. 84 n.), z którego wiemy, że „Miesięcznik Parafii [...]” ukazywał się do 1958 r., a jego kontynuacją jest „Apostołowo” – co należy podać w adnotacji.

Poz. 1542. Ukazał się również numer 1 „Millenium” z datą My 1961.

Poz. 1559. Uzupełnienie opisu „Młodego Polaka”: red. odp. Jens Sigsgaard (Koldinggade 1 Kopenhaga). Okres ukazywania się: 1948-1949. Katalog Danilewicz-Sadowskiej podaje rok ukazywania się 1949, a w bibliografii jest: Around 1948. Przy okazji: należy rozwiązać skrót źródła „Danilewicz-Sadowska” na początku tomu II; jest tam tylko podane wydanie drugie (Sadowska-Jabłońska).

Poz. 1576. Podtytuł „Muchy”: (La Mosca) Miesięcznik [...] Adres Redakcji: Ayacucho 1118, Buenos Aires.

Poz. 1577. „Murzynek” rozpoczął ukazywać się w 1913, a nie w 1912 r.

Odsyłacz s. 114. Odsyłacz „Na Harcerskim Szlaku” winien być następujący: See „Ognisko Harcerskie-Castlemains” (por. poz. 2015), a nie samo „Ognisko Harcerskie”, bo wtedy wskazuje na czasopismo zarejestrowane w poz. 1926.

Poz. 1612. W adnotacji brak jest danych o trzecim dodatku pisma „Na Przełomie”. Jest nim „Dodatek Dwutygodniowy” – por. poz. 545. Ponadto wymienione pozostałe dodatki („Kronika I Korpusu” i „Przegląd Sportowy I Korpusu”) nie mają osobnych opisów bibliograficznych, ani też chociażby odsyłaczy do macierzystego pisma, jakim był tygodnik „Na Przełomie”. Dlaczego? Z dalszej treści adnotacji dowiadujemy się, że oba wymienione dodatki z czasem połączyły się w jedno pismo pt. „Kronika i Przegląd Sportowy I Korpusu”. Jednak jest to tytuł niedokładny, o czym można się przekonać w poz. 1362, gdzie widnieje „Kronika I Korpusu i Przegląd Sportowy”.

Poz. 1613. Uzupełnienie adnotacji: poprzednikiem „Na Rozdrożu” był tygodnik „Powrót” – por. poz. 2471.

Poz. 1624. Uwaga do treści adnotacji: bezpośrednim poprzednikiem miesięcznika „Na Szańcu” nie było pismo „W Marszu i Boju”, ale „Komunikat Polityczny” – por. treść adnotacji w poz. 2708. Warto też dodać, że kontynuacją było pismo wydawane we Francji pt. „Ogniwo” – por. poz. 1932.

Poz. 1638. Uwaga do treści adnotacji: „Na Żołnierskim Szlaku” był dodatkiem do „Gońca Obozowego”, a nie do „Gońca Żołnierskiego”; tego ostatniego bibliografia w ogóle nie notuje.

Poz. 1645. Ukazał się również zeszyt III pisma „Naokoło Świata” z Ap 1946 i był zarazem ostatnim. „Naokoło Świata” było pismem nieregularnym – z.I/Ja, z.II/F-Mr i z.III/Ap.

Poz. 1660. Uwagi do opisu zasadniczego: „Narodowiec” do O 1924 ukazywał się nadal w Herne, nigdy nie był wydawany w Lille. Częstotliwość: początkowo 3 x tygodniowo (do S 30, 1911). Od O 1, 1911 stał się dziennikiem. W latach 1909-1924 (okres westfalski) podtytuł: Gazeta polsko-katolicka dla ludu polskiego na obczyźnie. Uwagi o redaktorach: w latach 1919-1927

M. Kwiatkowski przebywał w Polsce. W latach 1919-1924, kiedy „Narodowiec” był wydawany w Herne, redaktorem dziennika pozostawał Czesław Buksakowski.

Poz. 1661. Uwagi do treści adnotacji: warto wyjaśnić bliżej, że Michał Kwiatkowski (senior) wydawał w latach 1913-1924 istotnie pismo pt. „Naród”. Była to jednak mutacja „Narodowa” przeznaczona dla czytelników w Nadrenii (na skutek odrębnych przepisów M. Kwiatkowski nie mógł rozsyłać „Narodowca” pocztą z Westfalii do Nadrenii) z miejscem wydania w winiecie: Oberhausen (Nadrenia). Sam druk odbywał się jednak w Herne. Natomiast brat Michała Marian Kwiatkowski wydawał w okresie od D 1, 1924 do Ag 31, 1939 dziennik „Naród” w Herne po przeniesieniu „Narodowca” do Lens. Michał Kwiatkowski nie wydawał w Herne „Ilustrowanego Życia Katolickiego”, jedynie jego brat Marian – w Herne w latach 1931-1939 „Ilustrowany Przegląd Katolicki”.

Poz. 1667. W adnotacji należy wymienić kontynuację „Naszego Dziennika”, czyli „Wasz Dziennik” – por. poz. 3286.

Poz. 1686. Dokładne daty ukazywania się „Naszego Sztandaru”: Ja 10, 1965 – Ja 9, 1966, a nie 1968. W adnotacji można dodać: Continued as „Czuwaj” (From Ag 1969).

Poz. 1696. Warianty podtytułów „Naszej Drogi”: Polish fortnightly; od 1954: Niezależny dwutygodnik polski; od 1956: Dwutygodnik Katolicki w Australii; a dopiero od 1961: The newspaper for Poles in Australia.

Poz. 1718. Pismo „Nasza Praca” ukazywało się co najmniej od O 1961.

Poz. 1723. Uwagi do opisu: pierwszym chronologicznie podtytułem był: Biuletyn Informacyjny Polskiego Związku b. Wojskowych i Obrońców Ojczyzny w Argentynie. Boletín Informativo de la Asociación de Ex-Combatientes Polacos en la República Argentina. Dalsze wymienię niżej w uwagach do adnotacji. Data początkowa ukazywania się: Ja/F 1952, a nie 1951. Rodzaje częstotliwości: Bimonthly Ja/F 1952 – N/D 1953, Monthly Ja 1954 – Ap 1955, Irreg. Ag 1955 – My 1956, Weekly Ag 15, 1956 – Ag 15, 1957, Irreg. Oprócz polskiego, tekst drukowano także w języku hiszpańskim. W okresie od Ja 1952 do D 1953 istniał napis: Na prawach rękopisu dla użytku członków. Uwagi do treści adnotacji: dalsze odmiany podtytułów: Czaopismo społeczno-kulturalne (Ja 1954 – My 1956) oraz Tygodnik kulturalno-społeczny (Ag 15, 1956 – Ag 15, 1957). W Ag 1965 ukazała się jednodniówka pod tym samym tytułem jako numer jubileuszowy 35-lecia tej organizacji.

Poz. 1741. Data początkowa dokładnie Ja 1924 – por. Wępsiec s. 89.

Poz. 1754. Na każdym numerze „Naszych Wiadomości” widnieje napis: Privaty copy. Od numeru 3 z My 1949 podtytuł: Our Monthly News.

Odsyłacz s. 149. Odsyłacz „Nasze Wiadomości ze Świata” See „Wiadomości ze Świata” jest zbyteczny, gdyż autor bibliografii w dodatku do tego tomu zamieścił opis pierwszego z tych pism – por. poz. 2006.

Poz. 1766. Można uściślić na podstawie lektury pisma, że nr 1 ukazał się w Mr 1961 a ostatni – D.1963.

Poz. 1772. W adnotacji podany jest tytuł „Konferencje Miesięczne dla Członków 3 Zakonu” (1936-1968). Natomiast w poz. 1331 tytuł brzmi: „Konferencja Miesięczna dla Członków III Zakonu” oraz daty 1936-1969. Należy uściślić różnice w datach i tytułach.

Poz. 1801. Uwaga do treści adnotacji: podany tytuł kontynuacji „Niepodległości” nie jest precyzyjny. Winno być „Gazeta Polska (Niepodległość)”, a nie „Gazeta Polska” – por. poz. 739.

Poz. 1802. Znam późniejsze numery z O-D 1944, ostatni z datą D 1, 1944.

Poz. 1808. Datę początkową tego dwutygodnika należy uściślić. Winno być: Je 14, 1941, o czym można się przekonać, czytając treść opisu powtórzonego pod hasłem korporatywnym – por. poz. 2239.

Poz. 1843. Pismo to po raz pierwszy ukazało się w Nov. 1947 – por. Zawistowski Theodore Lebidzik: The Zawistowski Collection. Storrs, Conn. 1972 s. 18.

Poz. 1869. W adnotacji brakuje wiadomości o ukazującym się „Dodatku Sobotnim Nowin Polskich” – por. poz. 551.

Poz. 1882. W adnotacji podano tytuł „Informacja”, natomiast w poz. 990 widnieje trochę inny: „Informacje”. Który jest właściwy?

Poz. 1887. „Nurt” wydawany był od D 1963, a nie 1964. Nigdy nie ukazywał się jako miesięcznik, ale nieregularnie. Ostatni numer ma datę D 1968.

Poz. 1896. W podanym źródle winno być: Dobroszycki p. 142, a nie „Dobroszycki p. 526”, gdyż to jest numer kolejnej pozycji w katalogu Dobroszyckiego.

Poz. 1898. Pismo „Obrona” nie powinno się znaleźć w bibliografii, gdyż ukazywało się tylko przez kilka miesięcy w 1938 r. Pisze o tym wyraźnie autor źródła, na jakie powołuje się J. Kowalik (por. Wł. Chojnacki: Prasa polska w Argentynie i Urugwaju 1913-1963. „Problemy Polonii Zagranicznej” t. 3: 1962/63 s. 134 i 144).

Odsyłacz s. 178. Odsyłacz „Obudź się” See „Przebudź się” nie jest precyzyjny, gdyż czasopisma pod tytułem „Przebudź się” nie ma w bibliografii. Może chodzi tu o miesięcznik „Przebudźcie się”?

Odsyłacz s. 178. Odsyłacz od tytułu „Obywatel” nie jest dokładny, gdyż kieruje najpierw do czasopisma pt. „The Citizen” (Binghamton, N.Y.), które nie ma osobnego opisu bibliograficznego, a jedynie jest wymienione w adnotacji – por. poz. 438. Odsyłacz winien brzmieć: „Obywatel” See „The Citizens Press”.

Poz. 1909. W adnotacji do pisma „Oder-Neisse” podany jest poprzedni biuletyn, jaki ukazywał się w latach 1951-1957. Patrząc jednak pod ten tytuł („Biuletyn Wewnętrzny”) oraz pod hasło korporatywne wydawcy (Stowarzyszenie Obrony Granic nad Odrą i Nysą), nie znajdujemy go w bibliografii. Winno więc być odesłanie albo od tytułu, albo od hasła w języku polskim do hasła w języku francuskim, bo tam znajduje się ów „Biuletyn Wewnętrzny” – por. poz. 74.

Poz. 1914. Pismo „Odra” zaczęło ukazywać się w JI 1956, a wydawane było co najmniej do D 1961. W opisie należy dodać, że drukowano je po polsku i po angielsku, np. nr 3 z 1961 r.

Poz. 1920. W adnotacji winna się znaleźć wiadomość o poprzedniku, jakim była „Czata” – por. poz. 484.

Poz. 1929. Uwaga do adnotacji: „Ogniwo” nie było kontynuacją „Polaka w Niemczech”, ale „Informatora. Związek Polaków w Niemczech” – poz. 3656.

Poz. 1932. Uwaga do treści adnotacji: tytuł pisma wydawanego w Polsce podczas II wojny światowej winien brzmieć „Szańec”, nie „Na Szanec” (por. Dobroszycki s. 212). Po wojnie kontynuacje „Szańca” występowały w Niemczech pod trzema (a nie jednym) kolejnymi tytułami: „W Marszu i Boju”, „Komunikat Polityczny” – por. poz. 2708 – oraz „Na Szańcu” – por. poz. 1624.

Poz. 1933. Czasopismo winno znaleźć się alfabetycznie za poz. 1939.

Poz. 1954-1956 ze s. 190 powinny się znaleźć alfabetycznie na stronie 176.

Poz. 1975. W adnotacji należy wymienić jeszcze jeden dodatek „Ostatnich Wiadomości”, a mianowicie „Dodatek Oświatowy” – por. poz. 549.

Poz. 1997. Opis „Kroniczki dla Dzieci” został powtórzony w poz. 3754.

Tom III

Poz. 2040. Uwaga do źródła: brak rozwiązania skrótu ZPPA w wykazie źródeł tomu III.

Poz. 2050 winna się znaleźć alfabetycznie za poz. 2051.

Poz. 2054. W adnotacji powinno się wymienić jeszcze trzeci dodatek, jakim był „Tydzień” – por. poz. 3153.

Poz. 2065. „Pionierski Trud” ukazywał się 3 razy w roku, a nie jak podano dwa razy w roku. W adnotacji należy dodać obok podanego tytułu kontynuacji także nazwę pisma poprzedzającego, czyli „Polonia dla Misji Rodezyjskiej” por. poz. 2331.

Poz. 2081. Podtytuł brzmi dokładniej: Dodatek dwutygodniowy do „Polaka w Afryce”, a nie Dodatek tygodniowy [...]. Dodawany był zwykle na przemian z „Książką Polską na Uchodźctwie” [sic!] (por. moją uwagę do poz. 1372). Jedyne pierwsze trzy numery „Płomyczka Afrykańskiego” ukazały się w odstępach tygodniowych mimo innej częstotliwości zapowiedzianej w podtytule. Raz zdarzyło się, że wydawca pomyłkowo nazwał tytułem „Płomyczek Afrykański” inny dodatek „Polaka w Afryce”, mianowicie „Książkę Polską na Uchodźctwie” („Płomyczek Afrykański” nr 3 z JI 15, 1943) i odwrotnie („Książka Polska na Uchodźctwie” nr 4 z JI 15, 1943). W adnotacji warto wyjaśnić, że najpierw istniała obszerna rubryka w „Polaku w Afryce” pt. Płomyczek Afrykański w okresie Mr 31 – JI 1, 1943 oraz po zlikwidowaniu samoistnego „Płomyczka”: Fe 14 – JI 20, 1945 (częściowo numerowana – ostatni numer 45 z Je 10, 1945).

Poz. 2116. Uwaga do adnotacji: pozycja ta z lat 1959-1962 nie jest bezpośrednią kontynuacją „Pokrzyw Londyńskich”, ale pisma „Pokrzywy” Magazyn Humorystyczny. Por. adnotację poz. 2117, gdzie wyraźnie jest zaznaczone, że tytuł „Pokrzywy Londyńskie” był używany tylko w pierwszych dwóch numerach w 1948 r.

Poz. 2117. W 1951 r. podtytuł „Pokrzyw” brzmiał: Miesięcznik Humorystyczno-Satyryczny.

Poz. 2123. W adnotacji winna się znaleźć wiadomość, że od N 15, 1957 ukazywał się dodatek miesięczny do „Polaka” pt. „Głos Wolnych Polaków” – por. poz. 878.

Poz. 2131. „Polaka w Adelajdzie” rozpoczęto wydawać N 5, 1966, a nie 1967. Ostatni numer ukazał się My 30, 1970. Do końca 1967 r. był miesięcznikiem, ale później – Irreg.

Poz. 2132. Podtytuł „Polaka w Afryce” był następujący: Dwutygodnik poświęcony sprawom uchodźstwa polskiego w Afryce wydawany przez Delegaturę Min. P.&O.S. w Nairobi. Od nr 8 z Je 22, 1943: Tygodnik poświęcony [...]. Dokładny okres ukazywania się: Mr 14, 1943 – JI 20, 1945; jako dwutygodnik: Mr 14 – Je 15, 1943; jako tygodnik: Je 22, 1943 – Je 20, 1945.

Poz. 2138. Skąd zaczerpnięta wiadomość o tym piśmie lub gdzie jest zachowany egzemplarz?

Poz. 2145. W adnotacji należy dodać, że kontynuacją był SPK, Canada „Biuletyn” – por. poz. 2890.

Poz. 2149. Pierwszy numer ma datę D 1, 1952, a nie S 1952. Poniżej podaję warianty tytułów: początkowo ukazywał się jako „Biuletyn »Ognisko« Związek Polski w Newcastle”. W latach 1958-1962 „Polak w Newcastle. Biuletyn”. W latach 1965-1966 „Biuletyn Informacyjny Związku Polskiego Newcastle”. Od Ja do S (a nie Ag) włącznie 1968 „Związek Polski na Okręg Newcastle – Polak w Newcastle”. Od O (a nie Ag) 1968 „Biuletyn Polski. Pismo Polaków w Newcastle i Okolicy”. Od Mr/Ap 1969 „Polak w Newcastle. Pismo Związku Polskiego”.

Poz. 2150. Miejsca wydania „Polaka w Niemczech”: od Ap 1925 (a nie od 1935 r.) w Berlinie; od Ja 1952: Berlin-Frankfurt/M; od 1968 w Bochum. W latach 1963-1964 ukazywał się nieregularnie. W 1972 r. wydano ostatni rocznik, poświęcony 100-leciu emigracji zarobkowej i 50-leciu Związku Polaków w Niemczech. Przed wojną redaktorami odpowiedzialnymi byli: Józef Kwietniewski, Władysław Wesołowski i Edmund Osmańczyk.

Poz. 2156. „Polamerican Law Journal” rozpoczął ukazywać się w JI 1938, a nie w 1939 r.

Poz. 2190. Tytuł tego kwartalnika winien brzmieć: „Polish Affairs and Problems of Central and Eastern Europe”, a nie „Polish Affairs and Problems of Central and East European Problems”.

Poz. 2209. Ostatni numer ukazał się w JI 1, 1945, a nie Je 1, 1945.

Poz. 2212. Tytuł pisma po hasle korporatywnym winien brzmieć: „The Polish Arts Club Review”, a nie tylko „Review”. Dаты skrajne: 1951-1952, bo na te lata datowany jest ten jedyny rocznik.

Poz. 2216. Pierwszy numer biuletynu ma datę My 31, 1944; ostatnim jest prawdopodobnie numer z Je 29, 1945.

Poz. 2239. Autor bibliografii pod hasłem korporatywnym wydawcy umieścił pismo pt. „Noticias da Europa Oriental”, informując dodatkowo w adnotacji o zmianie nieco tytułu

od N 1, 1941 (nie odsyłając do niego). Wcześniej natomiast oba te tytuły (każdy z osobna) mają już swój opis bibliograficzny – por. poz. 1808 i 2009. Należy w tym wypadku z czegoś zrezygnować. Albo pozostawić dwa opisy czasopism zamieszczone pod własnymi tytułami i zrezygnować z powtórzenia pod hasłem korporatywnym (poz. 2239), albo odwrotnie. W pierwszym wariantcie należałoby przy odsyłaczu od hasła korporatywnego na stronie 66 tomu III wymienić te dwa tytuły.

Poz. 2240. Identyczne powtórzenie jak w czasopiśmie powyżej. Autor bibliografii oprócz opisu pod hasłem korporatywnym (tym razem wersji hiszpańskiej) wcześniej zamieścił dwa pisma oddzielnie pod ich własnymi tytułami – por. poz. 1810 i 1812.

Poz. 2245. Podany w adnotacji tytuł poprzednika „The Polish Jew” sugeruje, że czytelnik znajdzie w bibliografii jego osobny zapis. W rzeczywistości tak nie jest, bo dalsza informacja o „Polish-Jewish Bulletin” znajduje się jedynie w adnotacji do poz. 2248, gdzie należało zainteresowanego odesłać.

Poz. 2251. Znane są mi inne numery, m.in. nr 12 z O 1954 oraz nr 30 z D 1962. W latach 1954-1962 był to półrocznik. Prawdopodobnie ukazuje się jako półrocznik od 1949 r.

Poz. 2253. Dokładna data pierwszego numeru: Mr 31, 1972.

Poz. 2280. Uwaga do treści adnotacji: podobny spis zawartości (cumulative index) został wydany w 1971 r. za lata 1967-1970, a opracowany przez J. M. Sokol, Mary Dębiak i L. Krzyżanowskiego.

Poz. 2314. Dalszy podtytuł „Polonii” brzmi: Bulletin of the Polish-American Council of Chicago. Adres: Kwartalnik „Polonia”, 2924 Milwaukee ave, Chicago, Ill. 60618. Właściwie ukazywał się nieregularnie – nr 1 z O 1969 (a nie Je 1970), nr 2 z Je 1970 oraz nr 3 z My 1971. Redaktor Edward Puacz.

Poz. 2315. W adnotacji należy dodać, że poprzednikiem pisma „Polonia” był „Głos Polski” – por. poz. 846.

Poz. 2317. W opisie bibliograficznym tego czasopisma po miejscu wydania (Buenos Aires) winno być oczywiście Argentyna, a nie Brazylia. Przy okazji: w tomach III i IV w wykazie źródeł na s. 7 jest błąd przy artykule Wł. Chojnackiego. Artykuł ten wydrukowany został w tomie III na s. 121-144 „Problemów Polonii Zagranicznej” 1962-1963, a nie: T. VI z 1958 s. 75-86.

Poz. 2322. Numer pierwszy „Polonii” ukazał się w JI 1965, a nie Je 1965.

Poz. 2330. Jest to kalendarz, który ukazał się trzykrotnie na lata 1945, 1946 i 1948.

Poz. 2337. Pismo „Polonia Reporter” ukazywało się już od 1956 r., a nie od 1964; w języku polskim i angielskim, a nie tylko po angielsku. Por. i skoryguj adnotację poprawną w poz. 45.

Poz. 2352-2399. Czasopisma zaczynające się od hasła „Polska” są ułożone alfabetycznie, ale aż w trzech ciągach, co bardzo utrudnia znalezienie danego pisma (por. poz. 2352-2367 – I ciąg; poz. 2368-2374 – II ciąg; oraz poz. 2375-2399 – III ciąg).

Poz. 2364. Sprostowanie do treści adnotacji: „Polska Walcząca” połączyła się z „Żołnierzem Polskim we Francji”, a nie z „Żołnierzem Polskim na Obczyźnie” – por. poz. 3685.

Poz. 2368. Podtytuł brzmi: La Pologne et le Monde. W 1949 r. pismo to ukazywało się 2 x w miesiącu i miało równocześnie podtytuł: Dwutygodnik ilustrowany, później dopiero Tygodnik ilustrowany.

Poz. 2372. Po dacie początkowej zbędny jest znak zapytania, bo „Polska w Europie” ukazywała się od 1963 r. Najpierw jako miesięcznik, później nieregularnie. Artykuły drukowano także (poza francuskim i polskim) w językach angielskim i niemieckim.

Poz. 2404. Komunikat został po raz drugi opisany w poz. 3052.

Poz. 2412. Znany mi jest jeszcze późniejszy numer „Polskiego Mitu” z S 10, 1944.

Poz. 2451. Uwaga do treści adnotacji: brak w pracy J. Kowalika osobnego zapisu bibliograficznego wymienionej tu kontynuacji pt. „Our Lady Help of Christians – Weekly New” – por. Wepsiec s. 103.

Poz. 2470. W adnotacji należy dodać, że był to dodatek do „Tygodnika Polskiego” – por. poz. 3184.

Poz. 2480. Uzupełnienie opisu: Redakcja: 15, Parkway, London, N.W.

Poz. 2489. Uwaga do treści adnotacji: wymieniony tytuł kontynuacji – „Tygodnik Ośrodka” – nie ma w bibliografii osobnego opisu.

Poz. 2523. Uwaga do źródła: przy nazwisku Sadzewicz winien być r. 1965, a nie 1939, bo wtedy książka ta ukazała się drukiem. Por. także poz. 2553, 2557 i 2766.

Poz. 2529. W adnotacji winno się zaznaczyć, że kontynuacja „Przeglądu Polskiego” była „Skarpa” – por. poz. 2751.

Poz. 2571. Uzupełnienie listy redaktorów „Przeglądu Zachodniego”: 7. P. Hęciak (– Ap 1972). 8. Franciszek Bajorek (My 1972 – Ap 1973). 9. Henryk Skaźnik (My 1973 –).

Poz. 2576. Od Mr/Ap 1969 podtytuł „Przemian” brzmiał: Katolicki przegląd myśli i wydarzeń. Dwumiesięcznik. Redaktor ks. Witold Broniewski – wiad.: „Opoka” O 1969 s. 3.

Poz. 2587. Czas ukazywania się magazynu winien być: Ja 1943 – 1944. Początkowo drukowany był jako miesięcznik. Adres redakcji: Tel-Aviv, Palestine, 79. Bld. Rothschild. Redaktor i wydawca Romuald Kawalec. To czasopismo literackie ukazywało się czasami pod innym tytułem, zachowując identyczny podtytuł (Magazyn Powieściowy), kolejne datowanie i tego samego redaktora-wydawcę. Doszło do tego, że poszczególne odcinki, np. „Serca Chopina” P. Croix, ukazywały się w magazynie zatytułowanym „Na Wojennym Szlaku” (F/Mr 1943) oraz w numerze z My 1943, który nosił tytuł właściwy „Przez Łądy i Morza”. Dlatego też w adnotacji winna się znaleźć informacja o zmiennych tytułach poszczególnych numerów, np. „Na Wojennym Szlaku”, „Braterstwo Broni” (1944) czy „Ku Polsce Płyną Myśli Nasze” (Je 1943). Poza tym od powyższych tytułów należy umieścić odsyłacze do „Przez Łądy i Morza”. W takiej sytuacji umieszczony w poz. 1376 osobny opis bibliograficzny tytułu „Ku Polsce Płyną Myśli Nasze” jest zbędny. Wystarczy odsyłacz od tytułu do poz. 2587. Rozwiązanie takie stosuje autor bibliografii w innych tego rodzaju sytuacjach – por. opis poz. 3625 i zastosowane do niego odsyłacze.

Poz. 2592. W latach 1971-1972 miejscem wydania „Przyjaciela” było Erie, Pa. USA.

Poz. 2598. Uwaga do treści adnotacji: wynika z niej, że poprzednikiem „Przyszłości” był „Biuletyn Komisji Organizacyjnej Żydów Polskich”. Nie ma osobnego zapisu tego biuletynu. Jeśli jednak było to pismo wydawane przed 1 września 1939 r., wtedy winno się to zaznaczyć w adnotacji.

Poz. 2606. Opis bibliograficzny biuletynu jest powtórzeniem poz. 271.

Odsyłacz s. 146. Odsyłacz „Revista Semanal K.A.P.” See Katolicka Agencja Prasowa, N.Y. kieruje donikąd. Winno być: See Agencia Catolica Polonesa de Prensa – por. poz. 17.

Poz. 2658-2660. Kolejność alfabetyczna tych pozycji winna być inna: 2659, 2660, a następnie 2658.

Poz. 2665. Tytuł ten, zgodnie z założeniami autora, nie powinien znaleźć się w bibliografii, bo jest to kalendarz. Sama nazwa nie wskazuje na to, ale zawarte w nim kalendarium.

Poz. 2679. Uwaga do części poświęconej redaktorom: brat Albin nazywa się Milewski.

Poz. 2682. Podtytuł „Ruchu Narodowego”: Wydawnictwo nieperiodyczne. The Polish National Movement. Redaktor i wydawca: Jędrzej Giertych. A non-periodical publication. Okres ukazywania się: Ap/Je 1955 – Je 1957 –?

Poz. 2685. „Rycerzyk” był wydawany co najmniej do Je 1960. Redaktorem był również Czesław Pietrzak (1959-1960).

Poz. 2689. Ostatni numer „Rzeczypospolitej” ukazał się w My 1972 (dod. do nr 18 „Wiadomości Polskich” z My 18, 1972).

Odsyłacz s. 155. Odsyłacz „Rzeczy Ciekawe dla Młodzieży i Dzieci” podaje „Nasze Piśmko”. Trudno jednak zgadnąć, o jakie tu chodzi „Nasze Piśmko” – por. poz. 1739-1743 i 2005. Po prostu w żadnym z tych czasopism o identycznym tytule nie występuje sekwencja: Rzeczy ciekawe dla młodzieży i dzieci.

Poz. 2698. Ostatni rocznik (XII) ukazał się w 1966 r.

Poz. 2699. Pierwszy numer „Salamandry” wydano z datą S 15, 1946, a nie O 15, 1946.

Poz. 2725. Podobnie jak autor bibliografii daje odsyłacz do: „Koło Żołnierzy 12 Pułku Ułanów Podolskich” See „Podolak” w tomie II s. 34, tak i „Koło Żołnierzy Pułku 6 Pancernego” „Dzieci Lwowskich” winno mieć swój odsyłacz na stronie 34 tomu II do tytułu „Semper Fidelis”.

Poz. 2730. Uwaga do źródła: brak rozwiązania skrótu biblioteki AMSW w „depositor code” na s. 18.

Poz. 2747. Wiadomość w adnotacji nie jest precyzyjna. Bezpośrednią kontynuacją „Komunikatu Informacyjnego” były „Wiadomości” (Ja 1959 – S 1960; poz. 3304), a dopiero później ukazywały się „Wiadomości Polskie” Czasopismo [...] (O 15, 1960 – D 1967; poz. 3368).

Poz. 2751. Dokładna data końcowa ukazywania się „Skarpy” to JI/D 1966. Kwartałnik w dwóch wypadkach był półrocznikiem – JI/D 1965 i JI/D 1966.

Poz. 2757. Nie można zaliczyć „Skrzydeł” do czasopism, gdyż ukazała się jeden raz tylko jedna strona w „Wiadomościach Polskich”, zatytułowana wprawdzie „Skrzydła”, ale bez własnej numeracji, paginacji i daty. Wydano natomiast trzykrotnie jednodniówki w latach 1964-1974 poświęcone 15-20-25-leciu tego stowarzyszenia.

Poz. 2772. Uzupełnienie do treści adnotacji: „Słowo Katolickie” miało jeszcze jeden dodatek w latach 1948-1949 pt. „Caritas” – por. adnotację w poz. 418.

Poz. 2777. W adnotacji należało dodać, że poprzednikiem było „Słowo Polskie”. Dziennik Wolnych Polaków – por. adnotację do poz. 2779.

Poz. 2812. Ostatni dodatek samoistny ma numer 35 z datą S 6, 1964. Ma on osobną paginację i numerację oraz zajmuje w całości jedną kartę „Wiadomości Polskich”. Tytuł od numeru 36 nie zmienia się i wtedy dodatek ten stanowi tylko jedną stronę pisma bez swej osobnej paginacji. Podtytuł natomiast (a nie tytuł, jak wspomniano w adnotacji) brzmi: Dodatek sportowy „Wiadomości Polskich”.

Poz. 2818. Dwutygodnik „Sprawa” składał się z dwóch części. Jedna była drukowana po polsku, a druga z osobnym tytułem angielskim była tłumaczeniem wersji polskiej. Autor bibliografii każdą część opisał osobno (por. także poz. 461). Jednak opis bibliograficzny poz. 2818 (wersja polska) składa się z dwujęzycznych tytułów i podtytułów. Powinna być tutaj tylko nazwa polska tytułu i podtytułu bez wzmianki o języku, co wskazywałoby (według założeń J. Kowalika) na użycie wyłącznie języka polskiego. Por. także moje uwagi do poz. 461. W adnotacji brakuje następującej wiadomości: See also „The Common Cause”.

Poz. 2831. Uwaga do treści adnotacji: „Przegląd Zachodni” zaczął ukazywać się dopiero od 1952 r. Czy przypadkiem „Sprawy Śląska Cieszyńskiego” (1942-1944) nie połączyły się z „Biuletynem Informacyjnym Klubu Polskich Ziem Zachodnich” (por. daty w poz. 1184), czyli z poprzednikiem „Przeglądu Zachodniego”?

Poz. 2843. Opis „Biuletynu Kościelnego” jest powtórzeniem poz. 231. Twierdzą tak dlatego, bo tytuły w obu pozycjach się nie zmieniają. Jedyne w poz. 231 w adnotacji podana jest wiadomość o zmianie w 1957 r. z „Biuletynu Kościelnego” na „Biuletyn Kościelny-Zbór Ewangelicko-Augsburski Toronto”. Jest to jednak zmiana nieznaczna, a – jak sam autor wspomina we wstępie na s. 20 – „drobne zmiany, które nie wpływają na lokalizację w porządku alfabetycznym lub identyfikację, są wzmiankowane generalnie [...]”.

Poz. 2849. Autor powołuje się w źródle na pracę W. Turka (s. 195), a tam podany jest tytuł: „Biuletyn”, a nie „Biuletyn Tygodniowy”.

Poz. 2876. Biuletyn został już wcześniej zamieszczony w poz. 306 – por. także moje sprostowanie tytułu w uwadze do poz. 306. Oba opisy bibliograficzne wzajemnie się uzupełniają.

Poz. 2882. Uważam, że powinno się podzielić osobno czasopismo pt. „Kombatant” (por. treść adnotacji) z podtytułem: Komunikat Informacyjny Koła SPK Nr 8. Brisbane, Queensland, gdyż miało ono inny tytuł oraz osobną numerację rocznika.

Poz. 2885. Pierwszy numer „Biuletynu” ukazał się z tytułem na okładce: „Koło 1 SPK 1950-1970”, natomiast tytuł kolejnych numerów brzmi „Kombatant”, a nie „Biuletyn”. Jedyne podtytuł jest następujący: Biuletyn SPK Koła Nr. 1 – Sydney.

Poz. 2897. Opis bibliograficzny tego czasopisma jest powtórzeniem poz. 1300. Oba opisy uzupełniają się wzajemnie.

Poz. 2905. Dlaczego czasopismo „Ułan Lubelski” zostało umieszczone pod hasłem korporatywnym (nie jest ono tego typu, co nieodróżniające się „biuletyny” czy „komunikaty” – por. wstęp bibliografii s. 15), kiedy inne pismo tego samego wydawcy pt. „Pod Beczką” jest zarejestrowane pod własnym tytułem – por. poz. 2093. Przy okazji: na s. 198 powinien się znajdować odsyłacz do pisma „Pod Beczką”, gdyż autor pracy stosuje go w takich sytuacjach – patrz odsyłacz na s. 198 tomu III.

Poz. 2920. Znam numer biuletynu późniejszy, z N 1966.

Poz. 2929. Rok rozpoczęcia wydawania winien być 1945, a nie 1845.

Poz. 2937. Opis bibliograficzny, jaki podaje Wepsiec (por. s. 150), nie jest dokładny. Właściwa „Strażnica” miała dwie identyczne co do tytułu i wydawcy poprzedniczki, które nosiły numerację lat podawaną za każdym razem od początku. Tak więc już w 1914 r. ukazało się 10 numerów tego miesięcznika. We wrześniu 1915 r. rozpoczęto znowu wydawać „Strażnicę” z nową numeracją lat. Ukazało się 5 numerów (dwa we wrześniu), a w 1916 – dwanaście. Następna „Strażnica” pojawiła się po przerwie, bo dopiero w 1919 r. jako rocznik 1. Dlatego podaję niżej dokładniejszy opis miesięcznika, poczynając od 1919 r. W latach 1921-1923 „Strażnica” nie ukazywała się, a dalsza numeracja roczników jest zgodna, tzn. R. 3:1924 itd.: „Strażnica Syońska”. Zwiastun Obecności Chrystusa. (Miesięcznik. Watch Tower – Monthly. Editor and Publisher – Redaktor i Wydawca R. H[ropolit] Oleszyński. Adres 3510 Evergreen Ave. Chicago, Illinois). Chicago, Ill. USA. Ja 1919 – D 1920, Mr 1924 – Monthly (Ja 1919 – D 1920; Mr 1924 – D 1943; Ja 1947 – D 1965), Bemonthly (Ja-F 1944 – N-D 1946; Ja-F 1966 –). Editor: R. H. Oleszyński (1919-1930), Feliks Tabaczyński (1930-1966-?). Title and publisher vary: from My 1925 – „Straż”; from 1943 – „Straż i Zwiastun Obecności Chrystusa”; from 1924 to 1943 – Wydawana staraniem Zgromadzeń (Wolnych) Badaczy Pisma Świętego w Ameryce; from 1943 – Wydawcy: Stowarzyszenie Badaczy Pisma Świętego – Polish Bible Students Association.

Poz. 2967. Biuletyn jest powtórzeniem opisu w poz. 314.

Poz. 2987. Z adnotacji dowiadujemy się, że „Świat Pracy” (Ag 1958 – S 1959) przekształcił się w „Robotnika Polskiego” (Ag – S 1959). Jednak z podanych okresów ich wydawania wynika, że „Robotnik Polski” ukazywał się w tym samym czasie, co „Świat Pracy”.

Poz. 2999. Uwaga do treści adnotacji: przed II wojną światową poprzednikiem poz. 2999 było pismo pt. „Polacy Zagranicą”, a nie „Polacy z Zagranicy”.

Poz. 3018. Autor powołuje się na źródło „Albin”, lecz skrót ten nie został rozwiązany na s. 12 tomu III.

Poz. 3034. Brak w adnotacji informacji o poprzedniku „Polish Times”, jakim był „Czas Baltimorski” – por. poz. 482.

Poz. 3037. Pismo „Polonian” było wydawane co najmniej do Mr/Ap 1974, dlatego nie potrzeba znaku zapytania przy dacie skrajnej.

Poz. 3041. Numer pierwszy komunikatu ukazał się w Je 1967, a ostatni – S 16, 1967.

Poz. 3045. Czasopismo „Polska Walcząca” jest powtórzeniem opisu bibliograficznego poz. 2363.

Poz. 3051. Czasopismo pt. „Czytajmy Społem” już raz zostało opisane w poz. 512 pod własnym tytułem. Data początkowa ukazywania się winna być: Ja, a nie Je.

Poz. 3068. Pismo winno się znaleźć alfabetycznie za poz. 3025.

Poz. 3073. Autor bibliografii powołuje się w źródle na opracowanie Zabielskiej, w którym podany jest jednak tytuł: „Rocznik Duszpasterza [...]”, a nie „Rocznik Duszpasterstwa [...]”.

Poz. 3074. Jest to kalendarz, który ukazał się tylko na rok 1950.

Odsyłacze s. 232. Oba odsyłacze są niepotrzebne, gdyż identyczne zostały podane wcześniej na s. 192 tegoż tomu.

Poz. 3082. Jednodniówka tu zarejestrowana nie powinna się znaleźć w bibliografii, gdyż ukazywała się w latach, których praca J. Kowalika nie obejmuje (1924-1925).

Poz. 3085. Tygodnik „Sztandar Polski” powinien być umieszczony alfabetycznie za poz. 3088.

Poz. 3087. Miesięcznik „Social-Demokrata” winien się znaleźć alfabetycznie za poz. 3076, w tej chwili trudno go odszukać.

Poz. 3088. Dokładniej wydawcami była: [3 Kompania Nadniemeńska Batalionu Partyzanckiego AK]. Redaktor: por. Jan Borysewicz – „Krysia”, „Mściciel” (1944). Okres wydawania: Ja 1944 – F 1945. Częstotliwość: Monthly/Irreg. Zmiana podtytułu od F 1945: Czasopismo Ziemi Lidzkiej.

Tom IV

Poz. 3097. Uzupełnienie opisu: redaktorzy – Dr inż. Janusz Łaszewski, inż. Aleksander Stulgiński oraz red. części angielskiej inż. Stanisław Kozłowski. Ukazał się tylko jeden numer.

Poz. 3116. Dokładna data końcowa to My 15, 1955. Był również napis: Na prawach rękopisu. Private copy.

Poz. 3143. Data początkowa ukazywania się „Trybuny Robotniczej” nie jest dokładna; winno być O 20, 1942, a nie O 22, 1942. Właściwa data pochodzi z tego samego źródła, na jakie powołuje się autor bibliografii – por. Przygoński s. 166.

Poz. 3144. Uwaga do treści adnotacji: wspomniano w niej, że „Trybuna Śląska” zmieniła swój tytuł od O 5, 1942 na „Trybunę Robotniczą”. W rzeczywistości data ta odnosi się do ostatniego numeru „Trybuny Śląskiej”, co zresztą jest uwidocznione dwa wiersze wyżej. Właściwą datą pierwszego numeru „Trybuny Robotniczej” jest O 20, 1942, o czym można się przekonać sięgając do źródła, z jakiego korzystał autor bibliografii – por. Przygoński s. 167.

Poz. 3146. Ostatni numer „Trzech Piór” pochodzi z D 1948/F 1949. Wariant podtytułu – Miesięcznik Harcerski – został wprowadzony już od nr 6/7, czyli od O/N 1947, a nie w r. 1948, jak podano w adnotacji.

Poz. 3151. Znany mi jest numer 89 z kwietnia 1952 r. Był to miesięcznik powielany.

Poz. 3164. Uzupełnienie treści adnotacji: „Tygodnik Ilustrowany” miał jeszcze trzeci dodatek pt. „Co Czytać?” – por. poz. 442.

Poz. 3170. Tytuł pisma wymieniony w tej pozycji nigdy nie istniał. Autor zaczerpnął wiadomość z artykułu Wl. Chojnackiego, gdzie popełniono błąd w adiustacji. W zdaniu „W dniu 15 sierpnia 1956 roku „Nasza Sprawa” przekształciła się w „Tygodnik Kulturalno-Społeczny” [...]” złożono dużymi literami i w cudzysłowie nazwę podtytułu „Naszej Sprawy”, który właśnie brzmiał: Tygodnik kulturalno-społeczny. Zamieszczony aneks przy wspomnianym wyżej artykule-źródle, który zawiera spis czasopism wymienionych tamże, nie rejestruje oczywiście takiego tytułu. Por. także opis „Naszej Sprawy” – poz. 1723, gdzie podtytuł ten jest wymieniony.

Poz. 3176. Jeśli autor bibliografii grupuje większość pism parafialnych pod hasłem korporatywnym wydawcy, czyli pod nazwą parafii, to „Tygodnik Parafialny św. Jacka” winien się znaleźć na s. 187 tomu III. Por. np. „Tygodnik Parafialny św. Romana” – poz. 2846 tomu III.

Poz. 3181. W adnotacji dwa dodatki można uzupełnić okresem ich ukazywania się: 3. „Polak w Adelajdzie (winno być: 1966-1970). 4. „Margines” (1967-1972).

Poz. 3223. Pismo „Veritas” po raz pierwszy zostało opisane w poz. 2423 pod hasłem korporatywnym wydawcy.

Poz. 3227. W adnotacji podano tytuł kontynuacji jako „Info Magazine”, natomiast w poz. 3732 tytuł brzmi tylko „Info”. Który z nich jest właściwy?

Poz. 3233. W adnotacji wymienione zostały trzy tytuły dodatków do pisma „Voice of Sarmatia”. Dwa z nich można bez trudu odnaleźć w bibliografii, natomiast trzeci pt. „Polish American Youth Federation Bulletin” (1948) zdaje się być nieuchwytny, nie do odnalezienia. Tylko

bardzo cierpliwym czytelnikiem może go przypadkowo odnaleźć pod zupełnie zmienionym hasłem. Powyższy biuletyn znajduje się bowiem na s. 122 tomu IV: „Y.F.P.A. Bulletin”. Youth Federation of Polish Americans. Brakuje w tym wypadku odsyłacza oraz jednolitej pisowni nazwy wydawcy.

Poz. 3240. W adnotacji podano, że poprzedniczką pisma „W Drodze” jest „Kuznia”. Brak jest jednak bliższej informacji (np. nazwy miejscowości czy daty), która pozwalałaby na identyfikację właściwego pisma, gdyż nie wiadomo, czy chodzi tu o poz. 1410 lub 1411, czy nawet 1414?

Poz. 3252. Od Ja/F 1950 widnieje inny wariant podtytułu: Pismo dla drużynowych i wędrowników.

Poz. 3257. Skrót źródła, na jakie powołuje się J. Kowalik, jest mylny. Podane jest: Białasiewicz – Italy, 45. Winno być: Bielatowicz – Italy, 45.

Poz. 3259. W adnotacji zaznaczono, że czasopismo „W Marszu i Boju” przekształciło się w „Na Szańcu”. Informacja ta nie jest ścisła, bo bezpośrednią kontynuacją „W Marszu i Boju” był „Komunikat Polityczny” – por. poz. 2708.

Poz. 3262. Uwaga do treści adnotacji: brak w bibliografii pod samodzielną pozycją kontynuacji pt. „Widnokreśli”.

Poz. 3313. Podtytuł brzmi dokładniej: Wydane przez Koło [...], a nie Wydawane [...]. „Wiadomości A-K-owskie” ukazują się do chwili obecnej, a więc nie potrzeba znaku zapytania przy dacie skrajnej.

Poz. 3317. W adnotacji zaznaczono, że kontynuacją „Wiadomości Codziennych” jest dwutygodnik „Wiadomości Polskie”. Nie udało się jednak znaleźć w bibliografii takiego dwutygodnika.

Poz. 3337. W adnotacji podano, że „Wiadomości Katolickie” są kontynuacją „Wiadomości Polskiej Misji Katol. w Londynie”. Jednak tego ostatniego tytułu nie można znaleźć w bibliografii jako osobnej pozycji. Winno się więc zaznaczyć, że należy szukać tego wcześniejszego pisma pod nr 3305 („Wiadomości”. Biuletyn PMK w Londynie). Przy poz. 3337 należy podać datę końcową ukazywania się miesięcznika – D 1963, gdyż kontynuacja od Ja 1964 znajduje się w poz. 3349.

Poz. 3348. Uwaga do treści adnotacji: częściowo kontynuacją pisma „Wiadomości o Polsce” były także „Zagadnienia Polskie” (1954-1955) – por. „Zagadnienia Polskie” 1954 nr 1/2 s. 186.

Poz. 3349. W adnotacji należy wyjaśnić, że pismo powstało z połączenia się „Wiadomości Katolickich” (poz. 3337) z „Czynem Katolickim” (poz. 509).

Poz. 3360. Z odwrotnej strony okładki numerów z lat 1960-1966 wiadomo, że pismo to zostało „uchwalone 5 III 1950 r.”, a „rozszerzone – 22 VIII 1954”. Numeracja kolejnych roczników wskazywałaby, że pierwszym rokiem ukazywania się „Wiadomości Polskich” jest 1954, a nie 1950 r. Data uchwalenia nie musi oznaczać daty rozpoczęcia druku. Uwagi do częstotliwości ukazywania się: w latach 1954-1960 miesięcznik; od 1961 do Ag/S 1971 dwumiesięcznik (wyjątek: nr z Ap/Je 1966); w okresie od O/D 1971 do 1973 włącznie – „Irreg.”. Uzupełnienie nazwisk redaktorów: od Ag 6, 1972 W. Parowski; od Ag 7, 1973 K. Jabłoński (te szczegółowe daty pochodzą z sprawozdań Walnych Zebrań Stowarzyszenia, w których podane są dokładne daty objęcia m.in. tych funkcji). Uwagi do adnotacji: w latach 1967-1968 (a nie tylko w 1967) na okładce jest również tytuł w języku angielskim „The Polish Review” oraz wymieniony podtytuł, jak w poz. 3360. Ale wewnątrz numeru w okresie od Ap/My do O/N 1967 obok tylko polskiego tytułu widnieje podtytuł: Komunikat Stowarzyszenia Polaków w N[owej] Z[elandii]. Od Ag/S 1971 podtytuł na pierwszej stronie brzmi: Redaguje Stowarzyszenie Polaków w Nowej Zelandii. Można jeszcze dodać w adnotacji, że w N 1964 ukazało się wydanie nadzwyczajne poświęcone zakupowi nowego Domu Polskiego.

Poz. 3368. Podtytuł „Wiadomości Polskich” winien brzmieć: Czasopismo Ideowo-Społeczne. Od 1963 r. podtytuł zmienia się na: Czasopismo Ideowo-Społeczne w Kanadzie. Pierwszy wariant podtytułu autor podał już zresztą poprawnie, ale w adnotacji do poz. 3304.

Poz. 3372. Uwaga o częstotliwości ukazywania się „Wiadomości Polskich”: w latach 1949-1950 dwutygodnik (prawdopodobnie przed 1949 r. miesięcznik), od S 17, 1950 tygodnik. Uwagi do adnotacji: dodatkiem był „Kombatant w Australii” (tylko w 1963-1964), a nie „Kombatant Polski w Australii”. Poza wymienionymi w adnotacji dodatkami „Wiadomości Polskie” miały jeszcze dwa inne: „Rzeczypospolita” (1971-1972) – por. poz. 2689 oraz „Biuletyn Informacyjny [...]” (jako dodatek w latach 1957-1964) – por. poz. 176.

Poz. 3373. Ta „gadziniówka” ukazywała się rzeczywiście w 1945 r., więc nie potrzeba w opisie znaku zapytania. Znany mi jest nr 3 z Ja 21, 1945.

Odsyłacz s. 92. Przydałby się za poz. 3379 następujący odsyłacz: „Wiadomości Polskiej Misji Katolickiej w Londynie” See „Wiadomości” (por. poz. 3305). Podczas II wojny światowej i później był używany ten dłuższy tytuł. Bez tego odsyłacza zainteresowany czytelnik nie znajdzie w bibliografii „Wiadomości Polskiej Misji Katolickiej w Londynie” (gdyż tytuł ten jest tylko wariantem wcześniejszych „Wiadomości” – poz. 3305), o których dowiaduje się z treści adnotacji w pozycjach 509 i 3337.

Odsyłacz s. 92. Odsyłacz „Wiadomości Polskiej Misji Katolickiej – Czyn Katolicki” See „Wiadomości Katolickie” jest nieprecyzyjny. Winien on skierować czytelnika bezpośrednio do poz. 3349, czyli: See „Wiadomości PMK – Czyn Katolicki”. W obecnej sytuacji zainteresowany dotrze do poz. 3349 dopiero po kolejnej lekturze adnotacji w pozycjach 3337 i 509.

Poz. 3409. Daty skrajne wydawania pisma winny być inne: N 1951-1962.

Poz. 3416. Uwagi do częstotliwości i okresu ukazywania się „Wiarusa Polskiego”: początkowo wychodził 3 x tygodniowo; od JI 1, 1902 ukazuje się jako dziennik. Pierwszy numer ma datę Ja 1, 1891 (w 1890 r. ukazał się jedynie prospekt datowany D 8, 1890); data końcowa ukazywania się w Bochum: JI 31, 1923. W Poznaniu pismo to było wydawane dopiero w okresie Ag 1923 – Je 1924. W Lille ukazuje się od JI 1, 1924. W adnotacji w wierszu 7 winno być: JI 1924, a nie: JI 1934 „Wiarus Polski” moved [...]. Pełna lista nazwisk i dat pełnienia funkcji redaktorów z okresu westfalskiego „Wiarusa Polskiego” (wymieniam tylko tych redaktorów rzeczywistych, a nie odpowiedzialnych, czyli „od siedzenia” – takimi byli m.in. Jan Rakowski w 1892 r. i Ignacy Szymański w 1891 r.): 1. Ks. Franciszek Liss (Ja 1, 1891 – Mr 1893). 2. Jan Brejski (Ap 1893 – JI 1894; S 1906 – 1907; O 1911 – 1918). 3. Antoni Brejski (Ag 1894 – Ag 1906; 1909 – S 1911). 4. Michał Kwiatkowski (1908). 5. Juliusz Reich (1908-1909). 6. Stanisław Kunca (1919 – JI 1923). Oto warianty podtytułów „Wiarusa Polskiego” w okresie ukazywania się go w Westfalii i Poznaniu: od JI 1, 1902 – Codzienne pismo ludowe dla Polaków na obczyźnie, poświęcone sprawom narodowym, politycznym i zarobkowym; od nr 215 z 1904 – Codzienne pismo ludowe dla Polaków na obczyźnie, poświęcone oświacie oraz sprawom narodowym, politycznym i zarobkowym; od Ap 27, 1918 – Organ „Narodowego Stronnictwa Robotników”; od 2 połowy 1920 – Organ „Narodowej Partii Robotniczej”; od Ag 1923 do Je 1924 – Pismo dla ludu polskiego w Ojczyźnie i na obczyźnie, poświęcone sprawom narodowym, politycznym i zarobkowym.

Odsyłacz s. 104. Odsyłacz „Wici Złotowe” See also „Wieści Złotowe” kieruje donikąd. Nie udało się znaleźć w bibliografii tytułu „Wieści Złotowe”.

Poz. 3432. Dane ściślejsze o datach ukazywania się i częstotliwości. „Widnokreśli” ukazywały się: Ap 1, 1956 – D 25/31, 1958; D 24/31, 1961 – Ap 22/29, 1962. Jako kwartalnik w latach 1956-1957 oraz nieregularnie w 1958 i 1961-1962.

Poz. 3438. Pismo „Wiedza o Polonii Amerykańskiej” ukazywało się co najmniej do N 1948 włącznie.

Poz. 3457. Tytuł tej pozycji brzmi dokładniej: „Wojenny Rocznik Emigracji Polskiej we Francji 1939-1944”. Jest to w rzeczywistości kalendarz na r. 1945, więc opis ten nie powinien się znaleźć w bibliografii. Że jest to kalendarz, przekonać się można po zamieszczonym kalendarium oraz po wstępie, w którym wydawca określa to wydawnictwo jako kalendarz – por. s. 14. Z obecnego opisu bibliograficznego wynika, że rocznik ten ukazywał się przez kolejnych sześć lat 1939-1944.

- Poz. 3465.** Pismo „Wolna Polska” miało następujący podtytuł: <Polonia Libre>.
- Poz. 3480.** Warianty podtytułów „Wolnego Chrześcijanina”: w 1948 r. Miesięcznik Poświęcony Głoszeniu Wolności Chrześcijańskiej i Pogłębieniu Postępowej Myśli Oświatowo Religijnej; w 1950 r. The Free Christian. An Independent Polish Monthly with an English Section; w 1971 r. The Free Christian. A Polish Monthly with an English Section. Pierwszy numer ukazał się w Mr 1944.
- Poz. 3500.** Znanе mi są późniejsze numery: nr 22 z F 8, 1954 z podtytułem: Komunikat dla Kolegów za oceanem, z miejscem wydania Velbert oraz nr 33 z Ag 1958, ale już bez podtytułu z miejscem wydania – Hamburg.
- Poz. 3515.** W adnotacji winno się zaznaczyć, że kontynuacją „Wyzwolenia Ludu” jest „Trybuna Narodów Zniewolonych” – por. poz. 3140.
- Poz. 3521.** Ukazywał się ten miesięcznik co najmniej do Mr 1946. Red. Rev. W. Słowakiewicz. Por. Zawistowski s. 22.
- Poz. 3536.** Pismo „Ze Świata i Polski” winno znaleźć się alfabetycznie za poz. 3545.
- Poz. 3537.** Czasopismo pt. „Zza Równika” powinno znaleźć się alfabetycznie dopiero za poz. 3677.
- Poz. 3549.** Data końcowa ukazywania się periodyku to r. 1969, bo wtedy wyszedł zeszyt IV – ostatni.
- Poz. 3550.** „Zeszyty Historyczne” ukazywały się w latach 1962-1972 jako półrocznik, a nie nieregularnie.
- Poz. 3559.** Pismo „Ziarna i Kłosa” nadal jest wydawane, a nie kończy się w 1970 r.
- Poz. 3573.** Opis bibliograficzny „Biuletynu Osiedleńczego” został zarejestrowany już wcześniej pod własnym tytułem w poz. 250. Oba opisy uzupełniają się wzajemnie.
- Poz. 3580.** I to pismo zostało niepotrzebnie zdublowane – por. wcześniejszy opis w poz. 143. Lub odwrotnie, autor niepotrzebnie powtórzył ten biuletyn pod hasłem korporatywnym, chociaż we wstępie podaje przykład z tytułem „Biuletyn Farmaceutyczny”; innymi słowy, kiedy wyraz powtarzający się, jak „biuletyn” czy „komunikat”, (nie wyróżniający się) ma koło siebie wymieniony drugi dokładnie określony, to autor bibliografii nie daje tego tytułu pod hasłem korporatywnym wydawcy – por. wstęp, punkt a na s. 14. Nie respektowanie tego założenia przyczyniło się do powstania większości powtórek.
- Poz. 3585.** Podany tytuł czasopisma nie jest dokładny. W źródle, na jakie powołuje się J. Kowalik, czyli w katalogu Danilewicz-Jabłońskiej na s. 114 tytuł brzmi: „Zjednoczony Komitet Pomocy dla Żydów Polskich. Biuletyn”, a nie „Zjednoczony Komitet dla Żydów Polskich. Biuletyn”. Na skutek tej pomyłki autor powtórzył opis bibliograficzny, tym razem z prawidłowym tytułem – por. poz. 3868.
- Poz. 3586.** Znam numer późniejszy „Znaku” z Ag 17, 1947.
- Poz. 3598.** „Codzienny Biuletyn Informacyjny” został już wcześniej zarejestrowany w poz. 448. Oba opisy bibliograficzne uzupełniają się wzajemnie.
- Poz. 3613.** W 1958 i 1960 r. tytuł tego pisma brzmiał: „Komunikat Informacyjny”, natomiast w 1964 i 1965 r. tytuł był inny: „Okólnik”.
- Poz. 3621.** W adnotacji należy podać, że podtytuł „Biuletynu Informacyjnego Naczelnictwa” brzmi: Dodatek do „Wiadomości Urzędowych”.
- Poz. 3625.** Brak w adnotacji wiadomości, że kontynuacją były „Wieści Harcerskie” – por. poz. 3445.
- Odsyłacz s. 145.** Odsyłacz Związku Inwalidów Wojennych PSZ kieruje m.in. do „Wewnętrznego Cyrkularza Organizacyjnego”. Jednak zainteresowany nie znajdzie w bibliografii opisu zaczynającego się od tego tytułu. Prawidłowo winno być: See „Biuletyn Informacyjny Związku Inwalidów Wojennych PSZ” (por. poz. 217), bo tam właśnie znajduje się podtytuł o nazwie: Wewnętrzny Cyrkularz Organizacyjny [...]. Przy okazji: wspomniany wyżej odsyłacz winien kierować czytelnika do jeszcze jednego czasopisma pt. „Informacja Inwalidzka” – por. poz. 984.

Poz. 3653. W adnotacji przy czasopiśmie „Polacy w Danii” należy podać lata skrajne ukazywania się: Ap 1933 – My 3, 1939, aby zainteresowany nie szukał na próżno tego tytułu w bibliografii. Odsyłacz do pisma „Dan-Polonia” jest donikąd, bo periodyk nie został zarejestrowany w bibliografii.

Poz. 3656. Ostatni numer informatora ukazał się w N° 1966. Dalszą kontynuacją jest „Ogniwo” – poz. 1929.

Poz. 3698. Ukazał się także ostatni numer „Życia Terenu” z datą F 1948.

Poz. 3700. W adnotacji winno się podać nazwę dodatku „Życia Wychodźczego”, jakim był „Świat w Ilustracjach” – por. poz. 2989.

Poz. 3702. Czasopismo „Anais [...]” ukazuje się od 1970, a nie od 1972 r., nieregularnie, nie jest rocznikiem. Redaktorzy: Francisco Dranka i Ruy Christovam Wachowicz.

Poz. 3703. Pismo to nosi podtytuł: Kwartalnik polityczny, tytuł zaś wzięty jest w cudzysłów.

Poz. 3707. Biuletyn jest powtórzeniem opisu bibliograficznego poz. 333.

Poz. 3720a. „Głos Polski Ilustrowany” winien się znaleźć alfabetycznie za poz. 3721.

Poz. 3725. W adnotacji należy zaznaczyć, że kontynuacją „Głosu Wolności” był „Partyzant” – por. poz. 2041.

Poz. 3732. W adnotacji podano tytuł pisma-poprzednika jako „Vocation Digest”, natomiast w poz. 3227 widnieje: „Vocational Digest”. Która nazwa jest prawidłowa?

Poz. 3738. Pozycja ta, dzięki szczegółowym danym z pracy Przygońskiego, ma pełniejszy opis. Jednak czasopismo zarejestrowane na podstawie katalogu Dobroszyckiego w poz. 1072 jest tym samym periodykiem, co poz. 3738. Jeden z opisów jest więc zbędny.

Odsyłacz s. 170. Odsyłacz kieruje czytelnika pod hasło: Koło Junackiej Szkoły Kadetów. Biuletyn. Nie można go jednak odnaleźć w bibliografii.

Poz. 3745. Źródło, na jakie powołuje się autor bibliografii (Przygoński s. 103), podaje pierwsze słowo wydawców tego biuletynu następująco: „pismo Kół [...]”, a więc winno być: „Koła Przyjaciół” a nie „Koło Przyjaciół”. Prawidłowo hasło to zostało już wcześniej zarejestrowane w poz. 1200. Tak więc poz. 3745 jest powtórzeniem.

Poz. 3747. W adnotacji należy zaznaczyć, że „Kombatant Polski w Australii” jest suplementem „Tygodnika Polskiego”. Ostatni numer nosi datę N 1971.

Poz. 3755. Podtytuł pisma „Kronika” brzmi trochę inaczej: Pismo Związku Żydów Polskich w Danii. Tekst jest w języku polskim i żydowskim (Yiddish).

Poz. 3757. Od Ja 1972 uległ zmianie tytuł pisma na: „Kronika Poświęcona Sprawom Polskim”. Pierwszy numer ukazał się w 1971, a nie w 1970 r.

Poz. 3759. Opis bibliograficzny tu zamieszczony jest powtórzeniem poz. 1412.

Poz. 3760. Pismo pt. „Kuznia Robotnicza” już wcześniej zostało zarejestrowane w poz. 1413.

Poz. 3761. Jest to powtórzenie wcześniejszego dokładniejszego opisu bibliograficznego w poz. 1428. Por. także moją uwagę do poz. 1428.

Poz. 3776. Właściwie pierwszym numerem („Opoka” po raz pierwszy) była jednodniówka z O 1969. J. Giertych, wydając w Ja 1972 „Opokę” po raz trzeci, wliczył dwie poprzednie jednodniówki do tej swoistej numeracji. Tak więc data początkowa „Opoki” winna być: O 1969.

Poz. 3782. Komunikat jest już wcześniej zarejestrowany w poz. 2251. Oba komunikaty to jedno i to samo. Por. moją uwagę odnoszącą się do poz. 2251.

Poz. 3783. Dwutygodnik „Polonia” został po raz drugi opisany bibliograficznie – por. poz. 2320.

Poz. 3785. „Komunikat Specjalny” został już wcześniej zarejestrowany w poz. 2391, również pod hasłem korporatywnym wydawcy.

Poz. 3786. Nie zaliczałbym tego informatora do czasopism, gdyż jest to zwykły druk zwarty wznawiany i aktualizowany w treści co jakiś czas. Na przykład w 1963 r. wyszło kolejne wydanie (szóste) pracy dr A. Dzieduszyckiego, autora niniejszego informatora.

Poz. 3792. Kolejnym redaktorem „Przeglądu Polskiego” od Ap/My 1973 był Z. Kaszubski.

Poz. 3813. Niepełny opis bibliograficzny tego samego czasopisma został już sporządzony w poz. 3134.

Poz. 3842 i 3843. Oba tytuły winny się znaleźć alfabetycznie za poz. 3838.

Poz. 3847. „Wojskowy Komunikat Informacyjny” został ponownie opisany, gdyż wcześniej znajduje się w poz. 3459. Oba opisy bibliograficzne uzupełniają się wzajemnie.

Poz. 3854. Biuletyn winien się znaleźć alfabetycznie za poz. 3858.

Poz. 3902. Uzupełnienie: redaktorem był Jan Bielatowicz – por. adnotację w poz. 3689, gdzie to nazwisko zostało już wymienione.

DETAILED REMARKS EN JAN KOWALIK'S BIBLIOGRAPHY
OF POLISH PERIODICALS EDITED ABROAD SINCE OCTOBER 1939

Summary

J. Kowalik's work belongs to these bibliographies which we usually call elementary in this branch of knowledge. This is caused not only by the period to which it refers (1939-1973), but most of all by its territorial extent (the whole world) and by an extremely detailed method of bibliographical description of 3907 items. All this taken together caused a number of problems and troubles which the author faced when he started his many years work upon his bibliography. Comprehensive bibliographies, and such is J. Kowalik's work, after the first edition still demanded to be supplemented, corrected and improved. Hence there are some detailed remarks on particular positions put here. Those remarks can be divided into two groups. First of them containing corrections and supplements caused merely by bibliographical contents (repetitions of the same descriptions of periodicals, missing information in an annotation about a predecessor, continuation or an addition in a number of bibliographical items, not extensive use of sources quoted by the author, inaccurate or needless references, wrong alphabetical order etc.). The second group consists of supplements and corrections based solely on J. Kowalik's own collections and materials without borrowing information from public libraries and literature (issued after 1973), which was not available for him. Undoubtedly a thorough examination of national libraries (which the author of this bibliography hasn't done) would have resulted in a considerable supplementary material. This should be done in future. The above made remarks do not contain supplementary titles because they had been placed before in my above-mentioned review.